

**BIZITEGI-BAZTERKETA
LARRIAREN AURKAKO
II EUSKAL ESTRATEGIA
2024-2028**

AURKIBIDEA

AURKEZPENA	3
1. EGOERAREN DIAGNOSTIKOA ETA LEHENTASUNEZKO ERRONKAK	5
1.1. BIZITEGI-BAZTERKETA LARRIA EUSKADIN	5
1.2. ERRONKA NAGUSIAK	11
2. ARAU- ETA PLANGINTZA -ESPARRUA	12
2.1. NAZIOARTEKO ERREFERENTZIAK	12
2.2. ARAU- ETA PLANGINTZA-ESPARRUA EUSKADIN	13
3. ESTRATEGIAREN EZAUGARRIAK	16
3.1. HELBURUA ETA PRINTZIPIOAK	16
3.2. IKUSPEGIA	16
3.3. IKUSPEGI LAUKOITZA ETA ESTRATEGIAREN BESTE EZAUGARRI BATZUK	17
3.4. ARRETARAKO LEHENTASUNEZKO PROFILAK	19
4. HELBURU ESTRATEGIKOAK, JARRAIBIDEAK ETA NEURRIAK	20
5. GOMENDIOAK ETA TRAKZIO-PROIEKTUAK	24
5.1. ARAUEN ETA NEURRIEN ARABERAKO GOMENDIOAK	24
5.2. TRAKZIO-PROIEKTUAK	33
6. PLANGINTZA, GOBERNANTZA, JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA	39

AURKEZPENA

Bizitegi-bazterketa larria erronka kolektiboa da eta arazo konplexua erabateko gizarteratzearen eta gizarte-kohesioaren alde egiten duen eraldaketan dagoen euskal gizartean. Eta etxegabetasuna baztertzeko erarik muturrenetakoa da, kostu pertsonal, sozial eta ekonomiko handiak eragiten baititu. Errealitate horri erantzuteko, beharrezkoa da lidergo publikoa, plangintza, berrikuntza eta lankidetzeta, publiko-publikoa eta publiko-soziala, eta funtsezkoa da Euskadiko hirugarren gizarte-sektorearen ekarpena eta balio erantsia.

II. Estrategia honek gero eta desberdintasun handiagoa duen egoerari erantzuten dio, ongizatea eta immigrazioa areagotzen ari diren testuinguru. Desberdintasunak pertsonak eta familiak baztertzeko edo baztertzeko arriskueta eragiten du, baita etxebizitzakoan ere, eta are gehiago genero, adin edo jatorriaren arabera. Eta migrazio-fluxuak eraldatzen ari dira etxerik gabeko pertsonen kopurua eta profila, gero eta gazte atzerritar gehiago baitaude, eta horrek azaltzen du, neurri handi batean, etxerik gabeko pertsonen kopurua eta profila, eta ez soilik Euskadin.

Testuinguru horretan, estrategiak eragina du elkarrekintza dinamikoan bazterketa eta bizitegi-bazterketa larria eragiten edo indartzen duten faktoreetan. Bizitegi-bazterketa larria. Estrategia horretan oinarritzen da, eta, ETHOS tipologiaren arabera, etxegabetasun-egoerak (etxerik eta etxebizitzarik gabe) eta desgokiak diren zenbait etxebizitza-egoera sartzen dira.

Elkarrekintza dinamiko horretaz jabetuta, estrategiak dimentsio anitzeko ikuspegia hartzen du, eta, besteak beste, etxebizitza eskuratzeko zailtasunak, pobrezia, enplegu falta, osasuna edo gizarteratzeko laguntzak azpimarratzen ditu modu konbinatuan. Eta generoaren eta sekzioen arteko ikuspegia, generoa, adina eta jatorria, besteak beste, ezberdintasun- eta bazterkeria-faktore gisa kontuan hartuko dituen.

Eskubideen ikuspegia ere hartzen du: etxebizitza eta enplegua, diru-sarrerak, osasuna, hezkuntza eta zaintzak (gizarte-zerbitzuak). Eta indartu egiten du arretaren ikuspegi komunitarioa, prebentzioa, parte-hartzea, hurbiltasuna eta pertsonalizazioa, gizarte-ongizateko sistema publiko osoaren erantzuna muturreko egoerei aurre egiten dien kolektibo espezifikoki bati egokitzeko.

Honen guztiaren ondorioa da gizarte-politikak, arazo konplexuak bideratu eta lantzeko, Gizarte Babeseko Euskal Sistema osatzen duten erantzukizun publikoko politikak eta sistemak (Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema, Euskal Osasun Sistema, Euskal Enplegu Sarea, Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema eta etxebizitzaren gizarte-babeserako politikak) lerrokatu behar dituela, eta politiken sistema integratu eta koherente gisa hedatu behar duela. Era berean, EBren ondareari erantzuten dio; izan ere, gizarte-inklusiara eta -kohesiora bideratutako zerbitzu pertsonalak interes orokorreko zerbitzutzat jotzen ditu, eta honako printzipio hauek ditu oinarri: unibertsaltasuna (biztanleria osoarentzako orientazioa), elkartasuna (behar partikularrei egokitzea), aurrekontu-eraginkortasuna eta kalitatea (egokitzea).

Gizarte Babeseko Euskal Sistema kolektibo horri egokitzeko bidean aurrera egitea ahalbidetzen duen bitartean mantendu beharreko estrategia bizia da, etxebizitzarako sarbidea azpimarratuz, programen eraginkortasuna kontuan hartuz *housing first* edo *housing led* ikuspegiarekin edo Trapezistak esperientziarekin.

Horretarako, 7 gidalerro eta 20 neurri zehatz jasotzen ditu, horiei lotutako gomendioekin, eta 30 trazio-proiektu baino gehiago, gidalerroak kasu, helburu estrategikoak lortzera bideratuta. Beraz, estrategia zehatza da, administrazioek eskubideetatik eratorritzen dituzten betebeharrei buruzkoa, eta neurri bakoitza zein erakundek eta sailek gidatzen duten zehazten du. Eta funtsezko gai hauek konpontzea du helburu: a) kaleratzeak prebenitzea eta murriztea; b) kolektibo horrek etxebizitza eskuratzeko, diru-sarrerak bermatzeko prestazioak eta, hala badagokio, enplegua; c) deszentralizazioa eta lehen eta bigarren mailako arreta gizarte-zerbitzuen sarean hobeto artikulatzea; d) "gizarte-espazioak" garatzea eta argitzea (bizitokia, osasuna...); e) zentroetatik ateratzeko programak edo ospitale-alta, eta emantzipazio-programak eta helduarora igarotzeko programak bultzatzea, horiek gazteei eta migrazioei buruzko politiketan kokatuz; f) gizarte-, kultura- eta politika-partaidetza eta pertsonen segurtasuna; g) herritarren sentsibilizazioa; eta h) genero eta interseksionalitate ikuspegi indartzea.

Lehenengoa ez bezala, estrategia nahitaezkoa ere bada, testuinguru bakoitzera egokitu daitekeena eta egokitu behar dena. Segimendu- eta ebaluazio-sistema bat du, aginte-koadro bat eta koordinazio- eta sustapen-egitura dituena: haren jarraipen-batzordea, sailen artekoa, erakunde artekoa eta arlo publikoaren eta sozialaren artekoa. Asmo handiko estrategia berritzailea, eskubideak benetan gauzatzeko eta gizartean erabat txertatzeko bideratua.

Estrategia lantzeko jarraitutako prozesua

- Etxerik Gabeko Pertsonentzako I. Euskal Strategiaren ebaluazioa.
- Diagnostiko kuantitatiboa, aurrez identifikatutako eta aztertutako iturrietatik abiatuta.
- Bilboko jardunaldiaren aurretik norberak kudeatutako galdetegi bat (lan-koaderno) aplikatzea (11 erantzun jaso ziren).
- Euskadiko Hirugarren Sektorre Sozialeko erakundeekin egindako lan-jardunaldia Bilbon, etxerik gabeko pertsonen bizi-kalitatea eta eskubideen erabilera hobetzea helburu duena (28 pertsonak hartu zuten parte 15 erakunderen ordezkari gisa), eta horrekin lotutako beste hiru ekitalditan parte hartzea: EAPN jardunaldia (Bilbo), UPV-EHUko udako ikastaroa (Donostia) eta Egoitza-bazterketa larriari buruzko III. Jardunaldia (Vitoria-Gasteiz).
- Strategiaren zirriborroa egitea lau iturrietatik abiatuta: ebaluazioa, diagnostikoa eta galdetegiaren bidez eta jardunaldietan jasotako ekarpenak.
- Zirriborroa inplikaturako erakunde eta sailekin kontrastatzea eta azken testua ixtea; azken testu hori, nolana ere, dokumentu bizia da, ebaluatu eta eguneratu beharrekoa.

1. EGOERAREN DIAGNOSTIKOA ETA LEHENTASUNEZKO ERRONKAK

1.1. BIZITEGI-BAZTERKETA LARRIA EUSKADIN

Estrategiaren helburu nagusia bizitegi-bazterketa larriko egoerei aurre egitea eta horiek prebenitzea da, jarraian zehazten den bezala.

1.1.1. Definizioa, oinarrizko faktoreak eta erantzunetan laguntzeko beharra

Bizitegi-bazterketa larria da, funtsean, etxebizitza egokia eta bizitegi-ingurune duina izateko eskubidea erabiltzeko ezintasuna. Zehazki, bizitegi-bazterketari buruzko Europako tipologiak (ETHOS) egoera hauek barne hartzen ditu:

- Espazio publiko batean (aire zabalean) bizi diren etxegabeak.
- Aterpe batean lo egiten duten etxegabeak, eta gainerako egunak espazio publiko batean igarotzera behartuta dauden pertsonak.
- Etxerik gabeko pertsonentzako aterpetxe eta zentroetan bizi diren etxerik gabeko pertsonak (aldi baterako ostatua).
- Etxebizitzarik ez duten pertsonak, emakumeentzako aterpetxeetan bizi direnak.
- Etxebizitzarik ez duten pertsonak, epe jakin batean egoitza- edo barneratze-erakundeetatik alde egin behar dutenak.
- Etxerik gabeko pertsonak, etxerik gabeko pertsonak direlako laguntza iraunkorra jasotzen dutenak.
- Etxebizitza ez-seguruan bizi diren pertsonak, aldi baterako egitura ez-konbentzionaletan bizi direnak, hala nola, karabanetan, kobetan, abandonatutako eraikinetan edo txabolen kokalekuetan.

Bizitegi-bazterketa ez da kausa-efektuen eskema baten ondorio, baizik eta hainbat faktoreren ondorio, elkarrekintzan, etxebizitza, enplegu, diru-sarrera, osasun, hezkuntza, zaintza edo laguntza-sareen faltarekin lotuta. Eta, beraz, aipatutako gizarte-ongizateko sistemaren azpistema, sare edo politiken ekintza konbinatuaren xede izan behar du, arreta berezia jarriz etxebizitza-politikan eta Gizarte Babeseko Euskal Sistema osatzen duten sistemetan.

Hain zuzen ere, etxegabetasuna lau faktore multzo handiren elkarreragin dinamikoak sortutako prozesua da, eta normalean batera agertzen dira:

- Lehenik eta behin, etxebizitza eskuratzeko zailtasunak, batez ere zaugarritasun sozial handieneko pertsonak dituztenak. Zaugarritasun sozial horrekin batera, bizitegi-bazterketa larriko egoeran dauden pertsona guztiak partekatzen duten ezaugarri nagusia da bizi-proiektu autonomoa garatzeko etxerik ez izatea.
- Bigarrenik, etxebizitza eskuratzeko arazoek lotura dute etxebizitzaren prezioarekin eta arlo horretako politika publikoen irismenarekin, baina baita biztanleriaren zati baten diru-sarrerak eskatutako kostuari aurre egiteko nahikoak ez izatearekin ere. Ildo horretan, txirotasun- eta desberdintasun-adierazleen bilakaera hartu behar da kontuan, bizitegi-bazterketa larriko egoeren bilakaera ulertzeko.
- Hirugarrenik, migrazio-fluxuen kudeaketari eta heldu berri diren atzerritarren integrazioari buruzko arazoak, lan-merkatuan sartzeko zailtasunak dituztenak eta, are gehiago, etxebizitzaren merkatuan sartzeko. Zailtasun horiek, askotan, diru-sarrera baxuagoekin eta administrazio-erregularizazioaren zailtasunekin dute zerikusia, baina baita etxebizitza eskuratzeko diskriminazio-egoerekin ere, baliabide gutxiko etorkinei bereziki eragiten baitiete.
- Laugarrenik, bizitegi-bazterketa larriko egoeretako asko gizarte-laguntzako sareen ahuleziarekin eta harreman pertsonalekin lotutako beste arazo batzuekin batera dator, bai eta osasun-, adimen-osasuneko eta adikzioetako arazoetatik eta indarkeria matxistarekin ere. Egoera horiek, aldi berean, etxegabetasunaren errealitateak larriagotu egiten ditu.

Horrenbestez, bizitegi-bazterketa larriari aurre egiteko, erantzunak egokitzea eskatzen duten egoerei aurre egiteko **berariaz diseinatutako etxebizitza-politika soziala** bultzatu behar da, unibertsaltasun- eta elkartasun-printzipioak antolatuz, pertsona guztiak, beren aniztasunean, aitortutako eskubidea benetan erabiltzeko moduan egon daitezten.

Zalantzarik gabe, etxegabetasuna egoera horien artean dago; izan ere, etxegabetzeak funtsezko hainbat faktoretan eragitea eskatzen du, Gizarte Babeseko Euskal Sistemaren sistemen arteko lankidetzatik eta etxebizitza-politikatik abiatuta. Aipatutako bost azpisistemen katalogoetako prestazio eta zerbitzuekin lotutako faktoreak (osasuna, gizarte-zerbitzuak, hezkuntza, diru-sarreraren eta inklusioaren bermea, enplegua), eta horiek eskuratzea, etxebizitza eskuratzea bezala, eskubide subjektiboa da.

Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen eskubide horiek benetan erabiltzea ez da bateragarria borondatezko estrategiarekin –lehenengoarekin, adibidez–, ezta arreta partzialarekin ere.

Hau da, azpisistema unibertsal batetik beste azpisistema edo politika unibertsal baten berezko beharrak asetzen dituen arreta baten bidez. Eta hori gertatzen da gizarte-zerbitzuen sistemak, zenbait arrazoi direla-eta, beste sistemei dagozkien etxebizitzarako edo diru-sarrerak bermatzeko eskubide subjektiboak egikaritzen dituenean.

Gizarte Babeseko Euskal Sistema osatzen duten azpisistema edo politika publiko guztiek printzipio hauen arabera jokatu behar dute: unibertsaltasuna, elkartasuna, aurrekontu-eraginkortasuna eta egokitzapena. Eta, beraz, herritar guztien enplegu-, etxebizitza-, diru-sarreraren berme-, osasun- eta gizarte-zerbitzuak (unibertsaltasuna) betetzea, behar berezietara (elkartasuna) eta ahalik eta modurik eraginkorrenean (eraginkortasuna) eta ahalik eta kalitate (egokitasun) handienarekin egokituz.

- Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema (aurrerantzean, GZES) zaintza-sistema publikoa eta komunitarioa da, eta ez da bideratzen gizarte-ahultasun bereziko taldeen beharrak betetzera. Sistema unibertsal bat da, herritar guztiei harreman-laguntzak eskaintzen dizkiena, batez ere, gizarteratzen laguntzeko, autonomiaz eta beste azpisistema edo politika publiko batzuekin lankidetzan. Prestazio eta zerbitzuetan egituratutako laguntzak, 12/2008 Legearen katalogoan eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemako prestazio eta zerbitzuen zorroari buruzko urriaren 6ko 155/2015 Dekretuan definitzen diren bezala. Bizitza independienterako funtsezkoak diren prestazioak eta zerbitzuak.
- Etxebizitzaren gizarte-babesaren funtzioa politika unibertsal baten bidez ere gauzatzen da, etxebizitza hori euskal herritar guztien eskubide subjektibo gisa eskuratzeko aukera ziurtatzera bideratua, eta pertsona eta familien beharrezan eta egoera berezietara egokituko duten neurriak hartu behar ditu, bizitegi-bazterketa larrian daudenei arreta berezia eskainiz, etxegabetzearen aurkako europar politiketan aurreikusitakoarekin bat etorritz.

1.1.2. Diagnostiko kuantitatiboa

Bizitegi-bazterketa larriaren definizio hori eta hori azaltzen laguntzen duten faktoreen deskribapen laburra kontuan hartuta, Euskadiko bizitegi-bazterketa larriari buruzko diagnostiko kuantitatiboa honako elementu hauetan oinarritzen da:

- Etxebizitza eskuratzeko zailtasunak, biztanle ahulenei gehien eragiten dietenak, eta zailtasun horien eta gizarte-bazterketaren arteko erlazioa.
- Pobrezia- eta desberdintasun-egoeren bilakaera, bai eta etorkinena ere.
- Etxerik gabeko pertsonen kopuruaren bilakaera eta haien adinari, sexuari eta jatorriari buruzko datuak.
- Bizitegi-bazterketa larriaren eta, bereziki, etxegabetasunaren aurkako politika publikoak.

Etxebizitza eta bizitegi-bazterketa

Azken urteotan gora egin du Euskadin etxebizitza eskuratzearen kostuak, erosteak eta alokatzeak, bai eta etxebizitza eskuratzeko eta mantentzeko gehiegizko ahaleginak ere. Ahalegin hori nabarmen handiagoa da egoera sozioekonomiko ahulean dauden pertsona eta familientzat.

Horrela, 2016tik 2022ra alokairuko etxebizitzaren batez besteko prezioa %17 hazi zen (%24 Araban). Hala ere, alokairu-kontratuen hileko batez besteko errenta Araban (680 euro) Bizkaian (732 euro) eta Gipuzkoan (764 euro) baino txikiagoa da. Batez besteko alokairua 800 eurotik gorakoa da Donostialdean eta 700 eurotik gorakoa Bilbo Handian. Batez besteko alokairu garestienek nolabaiteko lotura dute etxerik gabeko pertsona gehien dauden eskualdeekin [Alokairu Merkatuaren Estatistika. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila. Eusko Jaurlaritza].

Etxebizitza-gastuari aurre egiteko ahalegina handiagoa da zenbat eta txikiagoa izan errenta-maila. Horrela, errenta txikiena duten pertsonen %10ek (lehen dezila) beren diru-sarreraren %34 bideratzen dute, eta pobrezia larrian dauden pertsonen %45,3, nahiz eta egokitzen hartzen den diru sarreraren %30 ez gainditzea [Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunen Inkesta. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren estatistika-organoa. Eusko Jaurlaritza].

2023aren hasieran Etxebizitza erregistratutako 108.687 eskaera zeuden [Euskadi Etxebizitza eskariari buruzko txostena. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila. Eusko Jaurlaritza]. Termino erlatiboetan, 4,92 eskaera 100 biztanleko. 36 urtetik beherako 25.000 pertsona baino gehiago eta etxebizitza-premia berezia duten 22.000 pertsona inguru: familia ugariak, guraso bakarreko familiak, genero-indarkeriaren biktimak edo egoera bereziki ahulean dauden beste pertsona eta familia batzuk.

Etxebizitza eskuratzeko zailtasunak gizarte-bazterketaren funtsezko faktoreak dira gaur egun Euskadin.

Ongizatea, pobrezia eta desberdintasuna

Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkestaren (PGDI 2022) datuen arabera, desberdintasuna areagotu egin da, eta, paradoxikoki, biztanleria gehienaren ongizate-egoerak gora egin duen testuinguruan gertatu da.

Alde batetik:

- Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkestako (PGDI 2022) pobrezia errealaren adierazlearen dinamika baikorra erakusten dute (biztanleen %4), 2008ko gutxienekoaren azpitik (%4,2). Era berean, 2022ean ongizaterik ezaren adierazlea (3,6%) nabarmen jaitsi dira, baita 2008ko minimoaren azpitik ere (4%).
- Eta EAEko biztanleen %75ek erabateko ongizatea edo ia erabateko ongizatea dute, 2000 urteaz geroztik datu hobereenetakoa, 2016an bakarrik parekatua (75%) eta 2020an zertxobait handiagoa (76%). Horrenbestez, arriskurik gabeko ongizate- edo ongizate-gabeziak (%21) gainerako urteetan baino txikiagoak dira, 2016 (% 20) eta 2020 (% 19) izan ezik.

Bestalde:

- Gini koefizientea (% 26,9) murriztu egin da 2020ko datuekin alderatuta (% 28,2), baina edonola aurreko urteetako mediaren gainetik dirau (26,5% 2000 eta 2022 urteen artean). Era berean, gabezia material larriko egoeran dauden pertsonen ehunekoa (% 4,7) pixka bat igo da 2020koaren aldean (% 4,1), nahiz eta 2012 eta 2018 artean lortutako zifren azpitik mantendu.
- Eta 14 urtetik beherako pertsonak eta 35 eta 44 urte bitartekoak, baita guraso bakarreko familietan daudenak eta jatorri atzeritarra duten pertsonak buru dituzten familietan daudenak dira benetako pobrezia-gaitik kaltetuenak, nahiz eta azken bi talde hauen egoera nabarmen hobetu den 2088 urtearekin alderatuta.

Etxegabetasunaren bilakaera eta etxerik gabeko pertsonen ezaugarriak Euskadin ¹

		2012	2014	2016	2018	2020	2022
SABAIK GABE	Kalea	243	323	274	430	163	658
	Aterpetxeak eta gaueko harrera-zentroak	396	390	440	497	351	519
COVID-19	COVID-19aren baliabide bereziak					846	
ETXEBIZITZA GABE	Genero-indarkeriaren baliabideak	62	65	101	140	168	212
	Gizarteratzeko beste baliabide batzuk	1.003	1.058	1.194	1.253	1.269	1.991
ETXERIK GABE (*)	GUZTIRA	1.704	1.836	2.009	2.320	2.797	3.380

(*) Etxebizitza desegokiak ez dira hemen jaso. Xehetasun gehiago nahi izanez gero, ikus 2022. txostenaren 19. taula.

Taulak erakusten duenez, 2016an, lehen aldiz eta behin bakarrik, jaitsi egin zen bi urtetik behineko kontaktaren gauean kalean lo egiten zuen pertsona kopurua. 2018an berriz ere gora egin zuen, eta, 2020an izan ezik, gora egin du joerak, pandemiaren ondoren kalean zenbaketa berreskuratu ostean.² Hala, azken zenbaketan (2022) 658 pertsona kontatu zituzten kalean (+228) eta 519 aterpetxeetan eta gaueko harrera zentroetan (+22).

2018 eta 2022 artean, etxegabeen kopuruak egonkor iraun zuen Gasteizen, baina %13 hazi zen Bilbon eta %25 Donostian. 50.000 biztanletik gorako gainerako udalerrietan ere gora egin du, are gehiago Errenterian eta Irunen [EAEn bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen egoerari buruzko azterlan sorta].³

Nolanahi ere, zenbaketaren ezaugarriak kontuan hartuta, bilakaera historikoari erreparatzea komeni da; izan ere, urte jakin batean erregistratutako datuak gorabeheratsuak izan daitezke, besteak beste, honakoak kontuan hartuta: sabairik gabeko pertsonen kopurua handitzea, pandemian baliabideak sortzea, parte hartzen duten udalerrien kopuru aldakorra edo zenbatzeko metodologia hobetzea.

Jatorriari dagokionez, eta kasu honetan hiru hiriburuetakoko datuak kontuan hartuta, 2016tik 2022ra bitartean, atzerritar jatorriko pertsonen pisua % 63tik % 78ra pasatu da etxerik gabeko pertsonen artean. Eta 2018 eta 2022 bitartean, bertako pertsonen kopurua 216tik 189ra jaitsi da, eta atzerritarrena, berriz, ia %50 hazi da.

Pentsa daiteke, beraz, 'aterperik gabeko' pertsonen kopuruaren igoeraren zati handi bat atzerritarren kopuruak azaltzen duela (ikus 2022ko Txostenaren 27. taula). Nolanahi ere, atzerritarren kopurua eta pisu erlatiboa Bilbon eta Donostian handitu dira. Gasteizen, atzerritik

¹ Ezaugarri komuna bere bizitza autonomorako proiektua garatzeko etxebizitzarik ez izatea denez, 'etxerik gabeko' kategoriak ETHOS tipologiako 1.1 eta 2.1 kodeak biltzen ditu: espazio publiko batean (aire zabalean) bizi diren pertsonak, gaueko aterpe batean lo egiten duten pertsonak edota espazio publiko batean egunean ordu batzuk igarotzera behartuta daudenak. "Etxebizitzarik gabe" kategoria ere "etxegabetasun" egoeran dago. Xehetasun gehiago izateko, kontsultatu 2022ko txostena eta, zehazki, 2. kapituluua, zenbaketaren metodologiari buruzkoa.

"Bizitegi-bazterketa larrian" sartzen dira, halaber, **etxebizitza-egoera desegokiak** ("aldi baterako egituretan eta ez-konbentzionaletan bizi diren pertsonak" eta "ostatu desegokia"), kopuru txikiak. Xehetasun gehiago nahi izanez gero, ikus 2022ko txostenaren 3. kapituluaren 4. apartatua.

² 2020an ez zen kaleko kontaketa egin, konfinamenduan baizik.

³ Sei azterlan dira, bi urterik behin eginak 2012tik, eta, dituzten mugekin, aurrerapen handia egin dute etxegabetasunak Euskadin duen eragina eta eragindako pertsonen ezaugarriak eta bizi-baldintzak ezagutzeko. Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Saileko Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak sustatu eta finantzatu du, hiru foru-aldundien, parte hartzen duten udalen, EHSSko erakundeen eta lankidetzan aritzen diren boluntarioen laguntzarekin.

datozen etxerik gabeko pertsonen ehunekoa murriztu egin da, eta 2022an % 58 ziren, Bilbon % 77 eta Donostian % 88. Azken horretan, 2012az geroztik, pisu erlatibo handiagoa izan dute.

Pertsonak kalean eta aterpetxeetan jatorriaren arabera banatzeari dagokionez, EAE osoan atzerritarrak dira kalean lo egiten duten pertsonen % 86 eta aterpetxeetan eta harrerazentroetan lo egiten dutenen % 70. Atzerritarren pisua kalean %95ekoa da Donostian eta %84koa Bilbon.

Azkenik, atzerritar jatorriko biztanleria ere hazi egin da urtero 2016tik, eta 2022an 253.939 pertsona izatera iritsi da, 2009tik 2019ra 159.637tik 221.992ra [INE. Ikuspegi Immigrazioaren Euskal Behatokiak garatuta. EAEko atzerritarren bilakaera, LL.HH. eta sexua. 1998-2022].

Bistakoa dirudi migrazio-fluxuen igoerak eragina duela bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen kopuruan eta profilean, eta, beraz, aurrerantzean etxegabetasuna eta haren prebentzioa ezin izango dira behar bezala ulertu edo landu, pertsonen eta familien jatorria kontuan hartu gabe.

Testuinguru horretan, funtsezkoa da migrazio-politiketan (euskal harrera-eredua) eta gazterian (emantzipazioa eta helduarora igarotzea) kokatzea familia-laguntzarako sarerik ez duten gazteei emandako erantzuna, eta ekintza positiboko programa bat zabaltzea, Trapezistak, unibertsaltasun, elkartasun, aurrekontu-eraginkortasun eta egokitasun printzipioetan oinarritua.

Adinari dagokionez, 2022an etxegabeen % 36 18 eta 29 urte bitarteko gazteak ziren, % 33 30 eta 44 urte artekoak, eta % 29 45 eta 64 urte artekoak. Donostiak ere, Bilboren atzetik, gazte gehiago zituen, atzerritarrekin gertatzen zen bezala. Halaber, kalean lo egiten zutenen artean, gazteen pisua handiagoa zen (%41), etorkinena bezala.

Nolanahi ere, 2018an izandako hazkunde garrantzitsuaren ondoren, 30 urtetik beherako pertsonen pisuak bere horretan jarraitzen du hiru hiriburuetan. Hala, 2018tik 2022ra, igoera handiagoa da 30 eta 44 urte bitarteko pertsonetan (%51) gazteetan baino (%17).

Generoari dagokionez, 2022an hiru euskal hiriburuetan kontabilizatutako etxegabeen %9 emakumezkoak ziren, eta %17ra iritsi ziren Gasteizen. Etxerik gabeko emakumeen kopurua nahiko konstantea da, baina haien pisua gero eta txikiagoa da, gizon-kopurua handiagoa baita. 2018tik, kaleko emakumeen eta egonaldi laburreko zentroen kopurua % 6 murriztu da, eta gizonena % 21 hazi da. Nolanahi ere, emakumeei eragiten dieten eta ikusezin geratzen diren egoitza-bazterketa larriko egoerak aztertu behar dira. 18 eta 29 urte bitarteko pertsonen artean, % 1 soilik dira emakumeak.

Bizitegi-bazterketa jasaten duten pertsonen beste ezaugarri batzuk

Azken zenbaketako datuak kontuan hartuta (2022):

- Heren batek lau urte baino gehiago daramatza etxerik gabe.
- %20 babesik gabeko adingabeen zentro batean egon zen.
- %75ek udalerrri berean jarraitu nahi dute.
- Zailtasun sozioekonomikoak egoitza-bazterketa larriko hiru egoetatik bitan gertatzen dira.
- %70ek kalean lo egin dute eta %20k eraso fisikoak pairatu dituzte.
- %85ek familiarekin harremanen bat du.
- %66k esan du egun gehiena norbaitekin pasatzen duela.
- la erdiek erdi-mailako edo goi-mailako ikasketak dituzte.
- % 20k diru-sarreraren bat ematen dion jardueraren bat edo lanen bat egiten du.
- Etxerik gabeko pertsonen %75 gertukoenen etxean bizi zen edo etxebizitza partekatu batean, eta % 70ek etxebizitza independente batean bizi nahi du.
- Ostataua duten gizarte-zerbitzuak, osasun-zerbitzuak eta Lanbide dira zerbitzu erabilienak.

- 3tik 2k uste dute gizarte-zerbitzuek nahiko edo asko lagundu dietela, eta jasotako laguntza profesionala oso ontzat jotzen dute erdiek baino gehiagok.
- %45ek osasun arazo larri edo kronikoa dute, eta %20k ez dute tratamendurik jasotzen.
- Atzerritarren % 23k ez du osasun-txartelik.
- Buruko nahasmen eta gaixotasunek %18an dute eragina.
- %25ek jasotzen dute DBE eta %28k ez du ezagutzen.

Bazterkeriaren eta etxegabetasunaren aurkako politika publikoak (gizarte-zerbitzuak eta etxebizitza)

2012 eta 2022 artean, Euskadiko etxerik gabe pertsonen zuzendutako baliabideen gastua 41 milioitik 76 milioira pasa da [Etxerik gabeko pertsonentzako baliabideen estatistika - EUSTAT]. Eta baliabide horien finantzaketa publikoaren ehunekoa ere handitu egin da, gastu osoaren % 90raino (2020 irten lortutako 91,2% zertxobait beherago).

Arreta-sareari buruzko gainerako adierazleek ere erakusten dute baliabideak gehitu egin direla zentroen kopuruari dagokionez (+75), ostatu-plazei dagokienez (1.684), otorduei dagokionez (+1.258), eguneko-plazei (+357) eta soldatapeko langileei dagokienez (+868)⁴.

GZESren baliabideak soilik kontuan hartuta (jatetxe-arloko zerbitzuak izan ezik), gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden pertsonentzako ostatu-zerbitzuen estaldura areagotu egin dela ikusten da, eta gizarteratzeko politika publikoetan inbertitzearen aldeko apustua egin dela. Horrela, egoitza zentroak %30 igo dira, gaueko harrera zentroak %22 eta lehen arretako etxebizitzak %122. Igoera horrekin bat, gizarte-bazterketako zentro eta zerbitzuetako gastu publikoa % 45 hazi zen 2012 eta 2019 artean: % 84 lehen mailako arretako baliabideetan eta % 33 bigarren mailakoetan. Lehen mailako arreta indartze horrek bigarren mailako arretaren pisua %75etik %68ra murriztea dakar. [Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren ebaluazioa].

EAEk BPGren %1,1 gizarte-bazterkeriako (%0,9) eta etxebizitzarako (%0,2) erabili zituen 2020an. Eurogunearen antzeko tasa (%1,2) eta Espainiako Estatuarena (%0,5) baino askoz handiagoa. Hala ere, etxebizitzaren arloko euskal gastua Europakoaren % 50 zen, eta bazterketaren arloko gastua gaintitzen zuen [Gizarte Babesaren Kontua, EUSTAT eta EUROSTAT]. Etxebizitzaren babes sozialari dagokionez, 2010etik aurrera etxebizitza-prestazio sozialen gastua nabarmen hazi da, hamarkada batean 191 milioi euro ingurura iritsi arte; euskal erakundeek gizarte-babeserako [Gizarte Babesaren Kontua, EUSTAT eta EUROSTAT]. 2024ko Euskadiko aurrekontuetako gastu soziala 11.000 milioi euro ingurukoa da, osasuna, gizarte-zerbitzuak, hezkuntza, enplegua, diru-sarreraren bermea eta etxebizitza-politikak barne.

Lehen estrategiaren ebaluazioa

Indargune nagusien artean, etxerik gabeko pertsonen zuzendutako jarduera guztiak orientatzeko eta kontzeptu-esparru komun batez hornitzeko gaitasuna nabarmentzen zen, bai eta horien kopurua eta aniztasuna ere. Eta ahultasunen artean, proposamen edo orientabide izaera (ikuspegi lotesleean aurrean), prebentziozko ikuspegia gauzatzeko zailtasuna eta etxebizitzara bideratutako ikuspegia eta estrategia koordinatzeko eta bultzatzeko mugak.

Ebaluazioak agerian utzi zuen, halaber, gizarte-zerbitzuen arloko jarduerak direla gehien garatzen direnak, gastua handituz (Estatuaren buruan dago), eta, ondorioz, baliabideen sarea handituz, bai zentroen kopuruari dagokionez –ostatu duten plazak barne–, bai artatutako pertsonen edo langile okupatuei dagokienez. Positiboki baloratzen ziren pandemiari erantzuteko bultzatutako programak, lankidetzako publiko-publikotik eta publiko-sozialetik abiatuta. Bizitegi-bazterketa egoeran dauden pertsonen arreta emateko programak (Aterpeak, Lehen urratsa) eta prebentzio-programak (Azken Sarea Indartzen), eta konfinamenduan gaitutako babeslekuetatik atera ondoren (Trapezistak).

⁴ Iturria: Etxerik gabeko pertsonentzako baliabideen estatistika eta Gizarte-Zerbitzuen eta Gizarte-Ekintzaren Estatistika GZGEE (eguneko plazen kasuan).

1.2. PROPOSATUTAKO ERRONKA NAGUSIAK

Diagnostiko kuantitatiboko elementuetatik eta eremu honetan esku hartzen duten eragileekin egindako kontrastetik abiatuta, honako hauek dira une honetan planteatutako lehentasunezko erronkak:

1. Etxegabetasuna eta bizitegi-bazterketa larria prebenitzea.
2. Sei eskubideak benetan erabiltzeko ikuspegia bultzatzea: osasuna, hezkuntza, gizarte-zerbitzuak, enplegua, diru-sarreraren bermea eta etxebizitza.
3. Etxebizitzari buruzko gizarte-politika zabaltzea herritar guztientzat eta, bereziki, bizitegi-bazterketa larriari dauden pertsonentzat.
4. Lurralde Historiko bakoitzean GZESren baliabideen sarea modu orekatuagoan hedatzea eta lehen eta bigarren mailako arretaren artikulazioa hobetzea.
5. Sistemen arteko lankidetzaren bultzatzea etxerik gabeko pertsonak artatzeko, “sozio-guneak” indartuz: soziohabitazionala, *soziolaborala*, soziosanitarioa, sozio-hezitzailea, sozio-judiziala, etab.
6. Familiaren babes-sarerik gabeko gazte, migratzaile edo autoktonoei arreta ematen jarraitzea, politika unibertsalean –eta, beraz, plastikoa– eta migrazioetan oinarrituta.
7. Arreta-baliabideen kalitatea hobetzea, eredu komunitarioaren arabera, eta, horretarako, arreta pertsonalizatzea sustatuko da, integraltasunaren eta jarraitutasunaren, hurbiltasunaren, prebentzioaren eta hartzaile diren pertsona, familia eta komunitateen parte-hartzearen bidez.
8. Genero-ikuspegia eta interseksionalitatea hedatzea bizitegi-bazterketa larriari dauden pertsonentzako politiketan eta zerbitzuetan, bai eta egoera horretan dauden emakumeentzako berariazko baliabideak ere.
9. Egoitza-bazterketa larriaren aurkako politiken erakundearen arteko lankidetzaren eta gobernantza kolegiatua sustatzea, EHSSren eta hartzaile diren pertsona, familia eta komunitateen parte-hartzearekin.
10. Eta erantzunak lehentasunezko profiletara egokitzen jarraitzea:
 - Etxegabetasun egoera eta osasun mental edota adikzio arazoak dituzten pertsonak.
 - Bizitegi-bazterketa larriari dauden emakume eta guraso bakarreko familiak.
 - Euskadira iristen diren eta familia laguntza-sarerik ez duten adinez nagusiko gazteak edo emantzipazio-fasearen ondoren GZESren babes-saretik egresatuak.
 - GZESko, osasun-sistemako edo espetxeetako beste zentro batzuetako egresatuak.
 - Orientazio sexuala dela eta, egoitza-bazterketa larriari dauden pertsonak.

Horren osagarri, garatu beharreko esku-hartze motari lotutako hiru talde eta horien arduradunak bereizi behar dira. Lehen taldean, prebentzio-jarduera nabarmenak zuzendu behar dira, batez ere, jarduera ekonomikoak eta etxebizitza eta enplegua eskuratzeko bideak. Bigarren talde bat, autonomia berreskuratzeko esku-hartzea, intentsiboagoa eta sektore artekoa, garatzeko: gizarte-zerbitzuak, osasuna, hezkuntza, etxebizitza, enplegua, diru-sarreraren bermea... Hirugarren taldean, kalteak eta arriskuak murriztu behar dira. Beti ziurtatu behar da oinarritzko beharrezkoak direla eta aitortutako eskubide guztiak eskuratu ahal izango direla.

Azkenik, estrategia bizitegi-bazterketa larriko egoeran edo arriskuan dauden pertsonengan oinarritzen da. Pertsona horiek, normalean, beste bazterketa- edo arrisku-egoera batzuei aurre egin behar izaten diete, hala nola, soziolaboralari; izan ere, beste faktore batzuekin eragiteagatik, aitortu zaizkien eskubideetarako sarbidea ez ezik, arreta pertsonalizatua eta sektore artekoa ere behar dute. Egoitza-bazterketa larriari helduz, ez die heltzen gizarte-bazterketako egoera guztiei, ez eta etxebizitza-erlako gizarte-politika guztiei ere.

2. ARAU- ETA PLANGINTZA-ESPARRUA

2.1. NAZIOARTEKO ERREFERENTZIAK

Lehenik eta behin, eta giza eskubideen ikuspegitik, estrategia **Nazio Batuek** etxebizitza egokia eskuratzeko eskubidea bermatzeko ezarritako esparruan oinarritzen da; esparru hori 1948ko Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren 25.1 artikuluan eta 1966ko Ekonomia, Gizarte eta Kultura Eskubideen Nazioarteko Itunaren 11. artikuluan ezarri zen, bai eta giza eskubideei buruzko nazioarteko beste hitzarmen batzuetan ere.

Eskubide hori gauzatzeko, Nazio Batuek errelatore berezi bat izendatu dute, estatuentzako, tokiko gobernuentzako eta beste eragile batzuentzako zenbait jarraibide prestatuz.

Zehazki, 2020an onartutako Etxebizitza Egokirako Eskubidea Aplikatzeko Nazio Batuen Zuzentzarauak Nazio Batuen sisteman sartutako estatuari eskatzen die:

- etxebizitzarako eskubidea bermatzea, duintasunari eta bizitzeko eskubideari lotutako oinarritzko giza eskubide gisa;
- etxebizitza-eskubidea gauzatzeko estrategia integralak aplikatzea;
- ahalik eta denbora laburrenean etxe-gabeziaren arazoa konpontzea;
- etxerik gabeko pertsonen kriminalizazioarekin amaitzea;
- nahitaezko utzarazpenak debekatzea eta ahal den guztietan utzarazpenak eragozte.

Europako testuinguruan, Gizarte **Eskubideen Europako Zutabea**, bereziki 19. zutabea, bere printzipioen artean etxerik gabeko pertsonentzako etxebizitza eskubidea eta laguntza ere barne duena.

Zehazkiago, honako hau ezartzen du: a) behar duten pertsonen etxebizitzak edo kalitate oneko etxebizitzetarako laguntzak eman beharko zaizkiela; b) pertsona zaurgarriek laguntza eta babes egokia jasotzeko eskubidea dutela nahitaezko utzarazpenaren aurrean; c) etxerik gabeko pertsonen ostatu eta zerbitzu egokiak eman beharko zaizkiela euren gizarteratzea sustatzeko.

Era berean, **Europako Parlamentuaren** 2020ko azaroaren 24ko Ebazpenek —Europar Batasunean etxerik gabeko pertsonen ehunekoei nola heldu behar zaien arautzen duena— eta 2021eko urtarrilaren 21eko Ebazpenek —pertsona guztiak etxebizitza duina eta eskuragarria izateari buruzkoa— proposatzen dituzte estatu kideek egoitza-bazterketa larriari buruzko politikak egitean aintzat hartu behar dituzten oinarritzko elementuak.

lido horretan, Europako Parlamentuak estatu kideei eskatzen die, besteak beste, estrategia honetarako duten garrantziagatik hemen aipatuko ditugun zenbait neurri garatzeko:

- Esparru-definizio partekatua eta etxerik gabeko pertsonen arazoari buruzko adierazle koherenteak hartzea.
- “Etxebizitza, lehenik” printzipioa onartzea, estatu kide batzuen jardunbide egokietan oinarritua, etxerik gabeko pertsonen ehunekoa nabarmen murrizten lagunduko duena ekintza-plan erabakigarriak eta ikuspegi berritzaileak sartuz.
- Prebentzioan eta esku-hartze goiztiarrean lan egitea.
- Larrialdietako harrera-zentroetarako etengabeko sarbidea erraztea. Ebazpenak azpimarratzen du, hala ere, larrialdi-zentroetara joateak aldi baterako baino ez duela izan behar, eta ez dela egiturazko irtenbidea, hala nola, prebentzioa eta etxebizitza baten hornidura, eta gizarte-laguntza egokia, etxerik ezaren arazoari erantzuteko.
- Bermatzea etxerik gabeko pertsonen arazoa prebenitzeko eta COVID-19aren krisialdian haiek babesteko salbuespenezko neurriak behar den denbora guztian mantenduko direla.
- Etxerik gabeko pertsonen segurtasuna bermatzea eta haien segurtasun publikoko politikan aporofobia gorroto-delitu gisa sartzea.
- Etxebizitza eskuragarrietako inbertsioen defizita arintzeari lehentasuna ematea.
- Etxebizitza sozial, publiko, energetikoki eraginkor, egoki eta eskuragarrietan egiten den inbertsioa handitzen jarraitzea, baita etxerik gabeko pertsonen arazoaren eta etxebizitzaren arloko bazterketaren aurkako borrokan ere.
- Generoan oinarritutako ikuspegia garatzea bere etxebizitza-politikan, bereziki egoera espezifikoei aurre egiten dieten emakumei lagunduz, hala nola, guraso bakar direnei.

Estatu kide guztiek eta sektoreko erakunde aktiboek (European *Federation of National Organisations Working with the Homeless*, FEANTSA) 2021eko ekainean sinatu zuten **Etzegabetasunaren aurkako Europako plataformari buruzko Lisboako Adierazpenak** Europako, estatuko eta tokiko erakundeek eta esparru horretan esku hartzen duten gizarte-ekimeneko erakundeek beren gain hartutako konpromisoak jasotzen ditu, eta baieztatzen ditu inork ez duela:

- aire zabalean lo egingo, ez duelako larrialdiko ostatu eskuragarri, seguru eta egokirik;
- larrialdi-alojamenduetan edo aldi baterakoetan biziz gero, bizitoki iraunkor batera arrakastaz aldatzeko behar baino denbora gehiago iraungo;
- espetxetik, ospitaletik, gizarte-zerbitzuetatik... irteera egin beharko, ostatu eskaintza egokirik jaso gabe;
- utzarazpenik pairatuko, behar duten ostatu emateko irtenbide egokia aurkitzeko laguntzarik jaso gabe. Gainera, ahal den guztietan etzegabetzeak saihestuko dira.
- diskriminaziorik jasango, etzegabetasun-egoeran egoteagatik.

Plataformak pertsona ardatz duen ikuspegiaren oinarritutako politikak sustatzen ditu, housing-led eta integrala, eta bere jardura ikaskuntza partekatuari laguntzea, Europar Batasunaren finantzaketa-aukerak aprobeztatzea eta arlo horretan ebidentzian oinarritutako ebaluazioa eta politikak indartzea da.

Michele Calandrino, Europako Batzordeko Enplegu Zuzendaritza Nagusiko etzegabetasunaren arduradunak laburbildu zuenez, bizitegi-bazterketa larriari buruzko IV. jardunaldietan, bizitegi-bazterketa faktore hauekin lotuta dago: a) egiturazko faktoreak (pobrezia, langabezia, etxebizitza-kostuak...); b) instituzionalak (babes-sistemetak defizitak, diru-sarrera txikiak eta ahulenak dituzten pertsonentzako etxebizitza-eskaintza eskuragarria ez lehenestea barne); c) interpersonalak (ahultasun psikosozialak: bakardadea, gizarte-laguntzaren defizita...); d) eta pertsonalak (generoaren, adinaren edo jatorriaren araberako desberdintasun- edo diskriminazio-faktoreei lotutakoak).

Hala izanik, etzegabetasunaren aurkako estrategia nazionalak dimentsio anitzeko ikuspegiarekin garatzen ari dira, eta honako hauek bultzatzen dituzten politika integratuak egituratzen ari dira: a) gizarte-prestazioen egokitasuna eta estaldura hobetzen duten prebentzio-politikak (etxebizitza, diru-sarreraren bermea edo gizarte-zerbitzuak barne), eta utzarazpenak arautzen dituztenak; b) etxerik gabeko pertsonentzako ostatu-zerbitzuak, larrialdikoak edo aldi baterakoak, eta, aldi berean, etxebizitza-gabezien iraupena mugatzeko neurriak bultzatzen dituztenak; c) “*housing led*” politikak, etxebizitza eskuragarria eta gizarte-zerbitzuen laguntzak konbinatzen dituztenak (horren barruan sartzen da gizarte-eskubideen aldeko borroka bidezko ostatua sustatzea).

Horiek dira, halaber, estrategia honek hartzen dituen orientabideak.

2.2. ARAUEN ETA PLANGINTZAREN ERREFERENTZIAK EUSKADIN

Euskadin, estrategia Etxerik Gabeko Pertsonentzako I. Euskal Estrategiaren ondorengoa da. Estrategia hori borondatezkoa eta orientagarria da, eta helburu hauetarako diseinatu zen:

- etzegabetasuna murriztea eta prebenitzea, arrisku handieneko egoeretan arreta berezia jarrita;
- pertsonen oinarritutako eta etxebizitzara bideratutako arreta-eredua sortzea;
- arreta integrala eskaintzea, eskubideez benetan baliatzeari (etxebizitza, gizarte-zerbitzuak, osasuna, lan-aktibazioa eta diru-sarreraren bermea) eta behar konplexuak dituzten pertsonen eta, bereziki, etxerik gabeko emakumeei;
- Gizarte Zerbitzuen Maparen hedapena amaitzea, lurraldean baliabideen banaketa egokia bermatuz eta bazterketaren alorrean lehen mailako arreta indartuz;
- jakintza koordinatzeko, ebaluatzeko eta kudeatzeko gailuak hobetzea;
- gizartearen pertzepzioan eta inplikazioan eragitea eta biktimizazioa prebenitzea.

Lehen estrategia horretatik eratorritako ikaskuntzetatik abiatuta (2022an ebaluatu zen estrategia hori), egoitza-bazterkeriaren aurkako II. Euskal Estrategiak jarraipena ematen die haren helburu eta printzipio gidariei, eta testuinguru, behar eta esparru arauemaile eta plangintza-esparru berrietara egokitzen ditu, nahitaezko izaera eta lurralde-plangintza estrategikoa txertatuz.

Eskubide seikoitzaren printzipioari jarraiki, estrategia gizarte-zerbitzuen, etxebizitza, osasunaren, hezkuntzaren, enpleguaren eta diru-sarrerak bermatzearen arloan indarrean dagoen araudiaren eta plangintzaren barruan oinarritzen da. Hala, honako hauek dira euskarritzat hartu edo lotura duen arau-eta plangintza-erreferentzia nagusiak:

- *Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legea* eta hura garatzeko araudia. Zehazki, urriaren 6ko 155/2015 Zorroaren Dekretua eta GZESren prestazio eta zerbitzuak arautzen dituzten dekretuak, zorro-dekretua ebaluatu ondoren zabaltzen jarraituko direnak.
- *EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoak (2023-2026), Mapa* eta haren lurralde-eranskinak barne, eta bazterketaren eremuan, helburu hauek ditu: a) sarea hedatzea, lehen mailako eta bigarren mailako arretaren artikulazioa hobetuz, plazak nabarmen handituz eta deskontzentratuz; b) Gizarte Segurantzaren Sistema Orokorretik gizarteratzea bultzatzeko laguntzak sustatzea, sistemen arteko lankidetzatik eta hirugarren sektore sozialarekiko lankidetzatik abiatuta.

Aurreikusten dituen ekimenen artean, azpimarragarriak dira gai honen inguruan duten garrantziagatik:

- Baztertze-sarea deskontzentratu eta egituratzea, 50.000 biztanletik gorako udalerrietan gaur egun dagoen kontzentrazioa murriztuz.
- Gizarte- eta bizileku-espazioa definitzea eta bultzatzea, oinarrien dokumentu baten eta GZESk eta etxebizitzaren arloan eskumena duen sailak partekatutako lan-plan baten bidez.
- Trapezistak programa egiturazkoa finkatzea, familia-laguntzako sarerik ez *duten* gazteen arreta gazte-politika unibertsalen eta migrazioen esparruan kokatuz, eta 2021-2027ko aldirako FSE+ programa operatiboan sartuz (programa honek 2023an etxegabetasunaren ordezkotza aukerak eskaini dizkie 600 gazte ingururi).
- *Etxebizitzari buruzko ekainaren 18ko 3/2015 Legeak* etxebizitzarako eskubide subjektiboa aitortzen du, eta aukera subsidiario gisa prestazio ekonomiko bat ezartzen du, zeinaren helburua baita onuradunak errentamendua merkatu babestutik kanpo eskuratzea; prestazio hori, orain, etxebizitza bat okupatzeko eskubide subjektiboari buruzko urriaren 10eko 147/2023 Dekretuaren bidez arautu zen. Eta gizarte-interesekotzat jotzen du etxegabetze-prozeduretan sartuta dauden gizarte-larrialdiko egoera berezietan dauden pertsonen etxebizitza-premiaren estaldura.
- *Etxebizitzaren Aldeko 2022-2036 Itun Sozialak* 4 xede eta 6 lehentasunezko jarduera-ildo ezartzen ditu horiek lortzeko. Horien artean azpimarratzekoa da etxebizitza-politikaren alderdi sozialean sakontzen jarraitzea, etxegabetasuna bezalako arazoei hobeto erantzuteko.
- *Enpleguari buruzko abenduaren 21eko 15/2023 Legeak* lan duinaren paradigma finkatzen du, eta, paradigma horri beharrezko ekarpen gisa emandako laguntza pertsonalizatuan oinarritutako enplegu-politika publikoen ikuspegitik, enplegarritasuna hobetzeko eskubideen bilduma bat aitortzen du: laguntza pertsonalizatua, jarraitua eta egokia; enplegarritasunari buruzko diagnostiko pertsonala; enplegu-plan integratu eta pertsonalizatua egitea; eta lanerako prestakuntza.

Era berean, enplegu-zerbitzuak emateko esparrua birdefinitu du, eta Enpleguaren Euskal Sarea sortu du, lankidetzat-tresna gisa, nortasun juridikorik gabe. Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzu Publikoak, foru-aldundiek, udalerriek, toki-erakundeek eta kasuan kasuko sektore publikoko erakundeek osatuko dute sarea, III. tituluko II. kapituluaren aipatzen den zerbitzu-zorroa kudeatzeko, bai eta enplegarritasuna hobetzeko programa osagarriak ere, besteak beste. Eta gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonak lehentasunezko arretaren talde gisa hartzen ditu.

- *Euskal Autonomia Erkidegoko Hezkuntzaren 17/2023 Legea*, abenduaren 21ekoa, gizarteraldaketako testuinguru batean, hezkuntzarentzat apustu estrategiko garrantzitsuena baita gizarte-kohesioa, berdintasuna eta garapen ekonomiko harmonikoa lortu nahi dituen herrialde batentzat, gizarte aurreratu baten berezko balio demokratikoen esparruan, eta gizarte-aldaketei aurre egiteko tresna erabakigarria, dituen aukerak aprobetxatuz. Eta esparru horretan, beste helburu batzuen artean, GIJ 4ra bidaltzen gaitu: «kalitatezko irakaskuntza inklusiboa eta ekitatezkoa bermatzea eta guztiontzako etengabeko ikaskuntzarako aukerak sustatzea», bai eta ikasleen profil eleaniztun eta interkulturala eratzea ere.

- Ildo horretatik, Lanbide Heziketak *VI. Euskal Planak*, *Giza Garapenaren ardatza* eta prestakuntza inklusiboaren eremua dituenak, aukera ematen du, lankidetzaren publiko-privatu-sozialetik abiatuta, bizitegi-bazterketa egoeran edo arriskuan dauden pertsonen prestakuntza eskura dezaten bultzatzeko, eta, horren bidez, enplegua lortzeko eta, hala badagokio, errotzeko.
- *Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko abenduaren 22ko 14/2022 Legeak diru-sarrerak bermatzeko euskal prestazioen arau-esparrua berritzen du* –batez ere, diru-sarrerak bermatzeko errenta–; prestazio horiek Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrerarekin txertatzen ditu, eta gizarteratzeko dauden hainbat tresna berregituratzen ditu, gizarte-larrialdietarako laguntzak barne. Eta, ildo horretan, lan-eta gizarte-laguntza indartu nahi du eta horretarako, diagnostiko, estratifikazio edo segmentazio-prozedurak sartu ditu, onuradunen zerbitzu unibertsalak askotariko beharretara egokitzeko.
- *Gizarteratzeko V. 2022-2026 Euskal Planak* administrazio publikoek gizarteratzearen arloan egiten dituzten politika guztiak artikulatzen ditu, eta etxegabetasuna prebenitzearekin eta hari heltzearekin zuzenean lotutako helburuak ditu, hala nola: a) gizarte-bazterketa egoeran edo arriskuan dauden pertsonen laguntzeko prozesuak hobetzea, GZESren zerbitzu eta prestazioen esparruan; b) etxebizitzarako eskubide subjektiboa garatzea eta bazterketa egoeran edo arriskuan dauden pertsonen sustapen publikoko etxebizitzarako sarbidea erraztea; c) bazterketa jasateko arazoak dituzten pertsonen arreta hobetzea; d) gizarte bazterketarekin zerikusia duten arazoaren aurrean sektore arteko erantzuna indartzea, koordinazio eta zerbitzuen integrazio formulak sustatuz, maila mikro (banakako eskuhartzea), meso (erakundeak) eta makroan (ongizate sistemak).

Aurreko esparru estrategikoa zehazten duenak *2023-2024 Plan Operatiboak*, neurri eragile batzuk aurreikusten ditu –besteak beste, Bizitegi-bazterketa Larriaren aurkako II. Euskal Estrategia–, bai eta datozen hilabeteetan garatuko diren proiektu esperimental batzuk ere.

- *Euskadiko Arreta Soziosanitarioko 2021-2024 Estrategiaren* helburua da erantzun koordinatua ematea gizarte-arreta soziosanitarioaren xede diren kolektibotzat jotzen dituzten zenbait faktore eta determinatzaile sozialek bat egiten duten populazio-taldearen beharrei.

Talde horien definizioa mendekotasun-, babesgabetasun- eta/edo bazterkeria-egoera edo arriskuetatik dator, baita desgaitasun edo garatzeko behar berezien izaeratik, maiz aldiberekoak direnak, besteak beste diziplinarteko esku-hartzea eskatzen dutenak.

Esparru horretan, strategiaren barruan sartzen dira, besteak beste, bazterketa eta zaurgarritasun soziala jasaten duten pertsonen arreta emateko sistemen arteko koordinazioan eta lankidetzan aurrera egitea.

- *Gazte Emantzipazioa Sustatzeko 2030 Euskal Estrategiaren* helburua da euskal gazteen emantzipaziorako batez besteko adina 28 urtera murriztea, eta, horretarako, neurri hauek hartzea:
 - emantzipaziorako laguntza ekonomikoa (25-29 urte), Gaztelagunekin bateragarria dena;
 - 2023-2024an 13.500 enplegu sortzea Gazte Enpleguaren Talka-Planaren sei programen bidez, eta beste 14.000 sortzea enplegu-programa orokorren eraginez;
 - gazteentzako kupoa handitzea etxebizitza-sustapen publikoetan, eta alokairu-laguntzak 300 euroraino igotzea;
 - gazteentzako mailegu-programaren oinarriak prestatzea; kasu jakin batzuetan, diru-sarrerak bermatzeko errenta 18 urtera murriztea;
 - GAZ zerbitzua, emantzipazio-prozesuetan informazioa, orientazioa eta laguntza ematen duena, eta aipatutako Trapezistak programa.
- Immigrazioarako *Euskal Itun Soziala eta Herritartasun, Immigrazio eta Asilorako Kulturarteko VI. Plana 2022-2025*. Bertan, familia-laguntzarako sarerik ez duten gazte etorkinen egoerari aplikatzen zaion euskal harrera-ereduaren oinarriak ezartzen dira, eta erantzuna ematen da gazteriarri eta migrazioei buruzko politika unibertsaletatik.
- *Euskarri. Egoera zaurgarrian dauden (familia-erreferentziarik gabe) adingabe eta gazteak gizarteratzeko eta laneratzeko estrategia partekatuak* haien beharri zehatzak modu globalean eta etenik gabe heltzea sustatzen du, kasu bakoitzean eskumena duen administrazioak edo sailak bultzatzen dituen lehentasun eta helburuen bidez, eta erakundearen arteko lantaldea eratuz.

3. ESTRATEGIAREN EZAUGARRIAK

3.1. HELBURUA ETA PRINTZIBIOAK

Bizitegi-bazterketa larriaren definizioarekin bat etorritik, hura azaltzeko eragiten duten faktoreetan oinarritutako diagnostikoa eta arau- eta plangintza-esparruaren azterketa, Bizitegi-bazterketa Larriaren aurkako II. Euskal Estrategiaren **eginkizuna** da:

Politika publikoak artikulatu, bideratu eta bultzatzea, Euskadin bizitegi-bazterketa larriko egoerei aurrea hartzeko, aurre egiteko eta, ahal den neurrian, horiek desagerrarazteko, eta pairatzen dietenek eskubideak benetan balia ditzaten sustatzea. Horretarako, pertsona guztiei etxebizitza izateko eskubidea eta kalean ez egoteko aukera eskaintzen zaie gauez eta egunez.

Eta, horretarako, etxebizitzaren gizarte-politika eta sistemen arteko eta hirugarren sektore sozialarekiko lankidetzaren bultzatzea, kasu bakoitzerako laguntza egokiak eskaintzeko, eta eskubide-ikuspegi komunitarioa, dimentsio anitzekoa eta generokoa eta intersektionala aplikatuz.

Hori guztia, pertsona guztiek komunitatean erabat txertatzeko bidean aurrera egin dezaten eta, ahal den neurrian, bizitza independentea gara dezaten.

Horrela, strategiaren **bost printzipio gidari** hauek dira:

- *Eskubideetan oinarritutako ikuspegia*, etxebizitzatik hasita eta kasu bakoitzean eta, oro har, modu konbinatuan, egoitza- eta gizarte-bazterketan eragiten duten gainerako faktoreetan eraginez.
- Arretaren pertsonalizazioa eta, beraz, integraltasuna eta jarraitutasuna, artikulazioa eta desinstituzionalizazioa, bazterketa prebenituz eta bizitza independentea eta komunitatean erabat sartzea sustatuz, sareko lanetik (laguntza-sarea) eta *komunitate-ikuspegitik*.
- Bazterketaren *dimentsio anitzeko ikuspegia*, sailen arteko eta erakundeen arteko lankidetzaren eskatzen duena, eta maila anitzeko gobernantza parte-hartzailea, bazterketan eta bizitegi-bazterketa larrian, bereziki,aldi berean eragina duten faktoreei heltzeko.
- *Genero eta intersektionalitate ikuspegia*, kontuan hartuta generoaren eragina, adina eta jatorria, edo autonomia-maila, besteak beste, zaugarritasunean eta bizitegi-bazterketa larrian.
- *Berrikuntza*, esperimentazioa eta *ebidentzian oinarritutako politiken* garapena.

3.2. IKUSPEGIA

Misioaren hedapena, bost printzipio horietan oinarrituta, Lisboako Adierazpenaren konpromisoei eta Europako Parlamentuaren ebazpenei erantzutera eta honako ikuspegi hau lortzera bideratuta dago.

Estrategiaren denbora-tartean (2028), Euskadin bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsona guztiak:

- *Araudiak aitortzen dizkien eskubide guztiak ezagutuko dituzte, baita gizarte-zerbitzuen, osasunaren, hezkuntzaren, enpleguaren, diru-sarreraren bermearen eta etxebizitzaren sistema eta politika publikoak eskuratzeko bideak ere.*
- *Eskubide horiekin koherente izanik eta horien egikaritzea sustatzeko, etxebizitza eskuratzeko aukera bat eskainiko zaie, bai eta, hala badagokio, behar beste laguntza egoki batzuk ere. Komunitatean bizitza independenterako laguntzak ematea. Laguntza horiek, beren eskubide eta beharren arabera, gizarte-zerbitzuen, osasunaren, hezkuntzaren, enpleguaren eta diru-sarrerak bermatzearen eta gizarteratzearen katalogoetako prestazioak eta zerbitzuak jaso ahal izango dituzte.*
- *Eta eskubide haietara benetan iristearekin eta horiek erabiltzearekin bat, aurrera egingo dute gizarteratzeko prozesuan eta komunitatean bizitza independentea garatzeko prozesuan.*

3.3. IKUSPEGI LAUKOITZA ETA ESTRATEGIAREN BESTE EZAUGARRI BATZUK

3.3.1. Ikuspegi laukoitza

Eskubideen ikuspegia

Euskadik gizarte-babeseke eta ongizateko sistema propioa eta gizarte-politika aurreratuak ditu, aitzindariak dira hainbat alderditan, eta honako eskubide subjektiboa aitortzen dute:

- sustapen publikoko etxebizitza bat edo prestazio ekonomiko bat, merkatu librean alokairuko etxebizitza bat eskuratzeko;
- diru-sarrerak bermatzeko prestazioak;
- Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuak bermatzen duen Euskal Enplegu Sarearen zerbitzu-zorroa, enplegarritasuna hobetzeko eskubideei lotuta;
- Euskal Hezkuntza Sistemaren berezko irakaskuntzak, Euskal Autonomia Erkidegoko Hezkuntzari buruzko abenduaren 21eko 17/2023 Legearen 9. artikulua ezartzen dituenak.
- GZESaren zorroko prestazioak eta zerbitzuak, batez ere erlazionalak, bizitzako urtean zehar ahalik eta autonomia handienarekin gizarteratzeko laguntza gisa.
- gaixotasunagatik edo hari aurrea hartzeko behar diren osasun-tratamenduak.

Eskubideen ikuspegiari erreparatuta, helburua da egoitza-bazterketa larrian dauden pertsona guztien aukerak areagotzea, eskubide subjektiboak eta ekonomia-, kultura-, gizarte- eta politika-segurtasuna eta -partaidetzaren arloko beste eskubide objektibo batzuk baldintza berdinetan baliatzeko.

Ikuspegi komunitarioa

Arreta pertsonalizatzea haren integraltasunaren eta jarraitutasunaren ondorioa da, kasu bakoitzean eta, hala badagokio, bizi-urtean baliabide egokiak konbinatu eta artikulatu daitezten.

Eta beren *hurbiltasunarekin* eta eragiten dieten esku-hartze, zerbitzu eta politiketan hartzaile diren pertsona, familia, talde eta komunitateen *parte-hartzearekin* ere lotzen da. Horrek esan nahi du zerbitzuen eta zentroen deskontzentrazioetik harago joan behar dela, deszentralizatzean eta lurralde, kolektibo edo komunitate bakoitzaren ezaugarri, behar eta gaitasunetara egokitzean aurrera eginez.

Ikuspegi komunitarioak, gainera, *prebentzioan* jartzen du arreta, hala nola hurbiltasuna eta prebentzioa bezelako ezaugarrien eskatzen dute lehen eta bigarren mailako arreta sendotzea komunitatean.

Dimentsio anitzeko ikuspegia

Esan bezala, bizitegi-bazterketa larriko egoerak errealitate konplexuak dira, hainbat faktoreren arteko elkarrekintzaren ondorioz sortzen direnak. Egoera horiek konpontzeko, beharrezkoa da erakundeen arteko eta sailen arteko lankidetzak eskatzen duen dimentsio anitzeko ikuspegia hartzea.

Alde horretatik, koordinazio hutsetik haratago, beharrezkoa da lankidetzak eraginkorrean aurrera egitea gizarte-babeseke edo ongizateko sistema publiko bakarreko sistemen (gizarte-zerbitzuak, osasuna, hezkuntza, enplegua, diru-sarreraren bermea, etxebizitza) eta hirugarren sektore sozialaren arteko lankidetzan; horretarako, prozedura eta tresna egokiak ezarri behar dira bizitza independenterako laguntza-sare bat sortzeko erkidegoan, komunitate-ikuspegiarekin koherentea den arreta eskaintzeko gai izango dena.

Beharrezkoa da, halaber, “gizarte- eta bizileku-eremuak” definitu eta bultzatzea, arreta berezia jarritz soziolaboralari, soziosanitarioari, gizarte- eta hezkuntza-arloari, gizarte- eta justizia-esparruari edo soziokulturalari.

Generoaren ikuspegia eta interseksionalitatea

Dimentsio anitzeko ikuspegia osatzeko, helburuak eta neurriak hartzaileen profil espezifikotara egokitu behar dira, hala nola hurrengo paragrafoan adierazitakoetara.

Genero ikuspegia eta interseksionalitatea harteak, besteak beste, generoaren, adinaren, jatorriaren edo autonomia-mailaren eraginaz arduratzea dakar: a) elkarrekintzan, bizitegi-bazterketa larriko egoerak eragiten dituzten faktoreetan; b) eskubideak benetan egikaritzean.

Helburuak eta neurriak egokitzeko, gainera, diagnostiko kuantitatibo eta kualitatiboan sakondu behar da, ikuspegi horretatik.

3.3.2. Beste ezaugarri batzuk

Izaera loteslea eta dinamikoa

Ikuspegi laukoitzarekin koherente izanik, bigarren estrategia hori, lehenengoa ez bezala, nahitaezkoa da euskal administrazio publikoentzat eta aipatutako sistema eta politika horietan eskumenak dituzten sailentzat. Horrela, erakunde eta sail bakoitzak, bere eskumenen esparruan eta bere plangintza estrategikoa taxutzean, bere errealitatera egokituko ditu jarraian aurkezten diren helburu orokorrak (jarraibideak) eta, bereziki, ekintzarako neurriak (orientabideak), eta trakzio-proiektu berriak identifikatu ahal izango ditu. Hau da, estrategia honen xedearekin bat datozen ekimenak, honako hauek lortzeko gai direnak: a) ikuspegiaren eta helburu orokorretan (estrategikoetan) aurrerapen garrantzitsuak bultzatzeko; b) bizitegi-bazterketa larria eragiten duten faktoreen aurrean, arreta-eredua eta erantzunak, printzipioekin koherente izateko.

Plangintza horrek lurralde-dimentsioa izan dezake, GZESn gertatzen den bezala, lurralde-mapak egitean, EAEko Gizarte Zerbitzuen Maparekin lerrotatuta, zorroko zentroak bazterketaren eremuan eta sistemaren gainerako eremuetan hedatzeari dagokionez.

Bestalde, estrategia bizia eta dinamikoa da, eta aldatu egin beharko da erregistratzen diren gizarte-aldaketak eta ebaluazioaren emaitzak kontuan hartuta, berrikuntzaren, espermentazioaren eta ebidentzian oinarritutako politikak bultzatzearen printzipioaren arabera.

Erantzukizun publikoa, finantzaketa, lankidetzaren publiko soziala eta elkarriketa zibila

Erantzukizun publikotik bideratu behar da egoitza-bazterketa larriari aurrea hartzea eta hari heltzea, eskubideen ikuspegia aplikatuz. Erantzukizun publiko hori planifikazioan, arau-garapenean, berrikuntzan edo finantzaketan oinarritzen da, besteak beste.

Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila da estrategia horren buru, eta haren elaborazioa, dinamizazioa, jarraipena eta ebaluazioa finantzatzen ditu, bai eta bere eskumenen esparruan garatzen dituen neurriak, gomendioak eta trakzio-proiektuak ere.

Sail edo erakunde bakoitzaren plangintzan hartutako neurriak eta gomendioak haien alde egiteko konpromisoa hartu duen eta hura garatzeko eskumenak dituen erakunde edo sailak planifikatuko ditu denboran eta haren aldeko aurrekontua egingo dute.

Bestalde, laguntza-sare pertsonalizatua, hurbila, parte-hartzailea eta prebentziozko ikuspegia duena bultzatzeak sektore publikoaren lankidetzaren eskatzen du hirugarren sektore sozialarekin eta elkarriketa zibilarekin.

Elkarriketa zibilaren printzipioa, gizartearen esku-hartzearen hartzaileek erakunde bidez eta zuzenean parte hartzeko duten eskubidea aitortzen duena, eragiten dieten politika publikoen fase guztietan, diseinutik hasi eta ebaluaziora arte.

Hori guztia Gizarte Zerbitzuen 12/2008 Legean eta Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialaren maiatzaren 12ko 6/2016 Legean ezarritakoaren arabera.

3.4. ARRETARAKO LEHENTASUNEZKO PROFILAK

Estrategia bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonentzat da, ETHOS tipologiaren arabera, baina Euskadiko etxegabetasuna eta premia handienak dituzten profil edo kolektiboak aztertzeak aukera ematen du arreta-profil hauek identifikatzeko eta lehenesteko.

Bizitegi-prekariatatean edo etxebizitza galtzeko arriskuan dauden pertsonak eta familiak

Estrategiak bizitegi-bazterketa larriko egoeretan jartzen du arreta, baina egoera horiek prebenitzeak esan nahi du bizitegi-prekariatatean edo etxebizitza galtzeko arriskuan dauden pertsonen eta familien zuzendutako neurriak ere hartu behar direla; izan ere, jakina da egoera horiek, kasu batzuetan, bizitegi-bazterketa larri bilakatzen direla. Esate baterako, etxegabetzeak prebenitzeko programak eta egoera zaurgarrienean dauden herritarrei zuzendutako etxebizitza-politikak indartzea, arreta berezia jarritz guraso bakarreko familiei.

Egoitza-irtenbiderik ez duten zentroetako egresatuak

Bizitegi-bazterketa larriko egoerei aurrea hartzeko, ospitaleen eta gizarte-baliabideen alta- edo irteera-prozesuak planifikatu behar dira (bizi-eremu osoko baliabideetan izan ezik), espetxeetan, gazte-justiziako zentroetan..., irteerarako bizileku-konponbide egokirik ez dutenei arreta emanaz. Batzuetan, gizarte-bazterkeriako arazo larriak ez duten pertsonak izaten dira, eta laguntza-maila egokia badute, gizarteratze-prozesuan aurrera egin dezakete irteeran.

Gizarte-bazterketa larrian dauden etxerik gabeko emakumeak

Emakumeek gizonek baino arazo larriagoak eta konplexuagoak dituzte, beren egoera ekonomikoari, osasun-egoerari, harreman pertsonalei, segurtasunari edo osotasun fisiko eta psikikoari dagokienez. Agerikoak dira, halaber, ezkutuko etxegabetasun egoerak, edo gizonezkoen eragiten dietenak bezain agerikoak ez direnak, baina etxebizitza falta desagokia dakartenak. Horrek guztiak konponbide espezifikoak eskaini behar dizkie emakumei, beharrezkoa denean, baliabideetara iristeko orduan diskriminazio positiboko irizpideak hartuz, horietarako baliabide espezifikoak sortuz eta sare osoari genero-ikuspegia aplikatuz.

Euskadin familia-laguntzarako sarerik ez duten gazte etorkinak

Esan bezala, bizitegi-bazterketa larriko egoeran dauden pertsonen herenak baino gehiagok 35 urte baino gutxiago dituzte. Sarritan, immigranteak dira, iritsi berri diren adingabeak edo babes sistematik egresatuak, eta, maiz, prestakuntza eta/edo laneko jardueretan parte hartzen dute. Badira ebidentziak (TRAPEZISTAK): laguntzen bidez, gizarteratze- eta laneratze-prozesu azkarrak, autonomia eta helduarora igarotzeko prozesu arinak gauzatu dituztela. Egoera horiei ez zaie erantzuten gizarterbitzuei, baizik eta gazteriarri eta migrazioei buruzko politika unibertsalak sustatzeari.

Desgaitasunen bat duten pertsonak, adinekoak edo mendekotasun-egoeran daudenak

Desgaitasunen bat duten pertsonen pisua oso handia ez bada ere, adinez nagusiek edo mendetasun oso handikoek, desgaitasunen bat duten edo mendekotasun-egoeran dauden pertsonen arreta berezia behar dute, eta zerbitzuak denbora luzez kalean bizi izan direnen beharretara egokitu behar dira.

Etxerik gabeko pertsonak, buruko gaixotasuna eta/edo mendekotasuna dutenak

Nahikoa ebidentzia dago etxerik gabeko pertsonen osasun mentaleko arazoak gehiago direla. Gure inguruko ikerketek diote %25etik %30era osasun mentaleko arazo larriak dituela, hala nola, eskizofrenia, nahasmendu bipolarra edo depresio arazo larria. Gainera, proportzio esanguratsu batek antsietate-nahasteak, substantzien kontsumoagatikoa nahasteak eta trauma osteko estresaren nahasteak izan ditzake. Horren guztiaren ondorioz, arreta psikiatrikoko programak eta koordinazio soziosanitarioko jarduerak indartu behar dira komunitatean eta kalean.

Orientazio sexuala dela eta, egoitza-bazterketa larrian dauden pertsonak

Beharrezkoa da egoera horien hedadura eta larritasuna ezagutu eta aztertzea eta erantzunak egokitzea

4. HELBURU ESTRATEGIKOAK, JARRAIBIDEAK ETA NEURRIAK

Etorkizuneko egokitzapenak baztertu gabe, estrategiak zazpi helburu estrategiko ditu.

Lehenengo lauren helburua da bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonak:

1. Etxebizitza eskubidea erabil dezaten, ez dezaten etxegabetzerik pairatu edo alternatibak izan ditzaten.
2. Aipatu diren sistema eta politika publikoen laguntza pertsonalizatuak izan ditzaten, bizitza independentea garatzeko eta komunitatean erabat gizartera daitezen.
3. Ekonomia-, gizarte-, politika- eta kultura-arloetan parte hartu dezaten.
4. Segurtasun pertsonala bermatua izan dezaten eta ez daitezela biktimizatuak izan.

Hurrengo hirurak talde espezifikoetan oinarritzen dira, bizitegi-bazterketa larriko egoeran, bai eta biztanleria orokorrean ere, eta helburu hauek dituzte:

5. Euskadin gazteek eta familia-laguntzako sarerik ez duten beste batzuek gizarte-laguntza eta bestelako laguntzak izatea emantzipazio-prozesuetan edo helduarora igartzeko prozesuetan, bai eta desinstituzionalizazio-prozesuetan, zentroen artean edo altan ere.
6. EAEko herritarrei egoitza-bazterketa larriaren fenomenoak ikusarazi eta sentibilizatzeko, etxerik gabeko pertsonen buruzko pertzepzio positiboa garatzea eta pertsona horien gizarteratzearekin bat datozen portaerak hartzea.
7. Emakumeek arreta egokia jasotzea generoaren eta sektore arteko ikuspegitik, politika egokiak eta zerbitzu espezifikoak izanik, sexu-orientazioa dela-eta egoitza-bazterketa larrian dauden pertsonak bezala.

7 helburu estrategiko horiek 7 jarraibide eta 20 neurriekin (ekintzarako orientabideak) eta horiei lotutak eta hurrengo atalean aurkeztuko diren gomendioekin lotzen dira.

JARRAIBIDEEN, NEURRIEN ETA ADIERAZLEEN LABURPEN-TAULA (AGINTE-KOADROA)

7 JARRAIBIDEAK	20 NEURRI	EBALUAZIO ADIERAZLEAK <small>(ikus gomendioak)</small>
1. Etxegabetzeak prebenitzea eta etxerik gabeko pertsonen etxebizitzarako eskubidea egikaritu dezaten neurriak indartzea.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etxegabetzeak prebenitzeko neurriak indartzea eta etxebizitza galdu duten pertsona eta familiei beren beharretarako egokia eta duina den bizileku-aukera eskaintzea. 2. Egoitza-bazterketa larrian dauden pertsonen bizileku-aukera egokiak eskaintzea, etxebizitza-politika sozialaren esparruan etxebizitza-politika publikoak bereziki kolektibo horri zuzentzea daitezkeen indartuz. 3. Hirugarren sektore sozialeko eta/edo gizarte-ekonomiako erakundearen parte-hartzea bultzatzea egoitza-bazterketa larriko egoeran dauden pertsonentzako egoitza-irtenbideen eta bizikidetzak aukera komunitarioen sustapenean eta kudeaketan. 	<p>Aplikaturako neurri kopurua eta mota. Alternatiba duten pertsonen eta familien kopurua.</p> <p>Kolektibo horri egokiturako bizileku-aukerak eskaintzeko aplikaturako neurri motak (biztanleria osoari zuzendutako politiketan egindako egokitzapenak) eta erabiltzaile-kopurua motaren arabera.</p> <p>Sustapenean parte hartzen duten erakundearen kopurua (baliabidearen titulartasun pribatua).</p> <p>Kudeaketan parte hartzen duten erakundearen kopurua (titulartasun publikoa).</p>

7 JARRAIBIDEAK	20 NEURRI	EBALUAZIO ADIERAZLEAK (ikusi gomendioak)
<p>2. Gizarte-zerbitzuen sistemak, hezkuntza, enplegua, osasuna eta diru-sarrerak bermatzeko sistemak egokitzea bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen beharretara. (unibertsaltasuna eta arretaren normalizazioa)</p>	<p>4. GZESTik egoitza-bazterketa larrian dauden pertsonen ematen zaien arreta pertsonalizatzen eta deszentralizatzen (hurbiltasuna) aurrera egitea.</p> <p>5. Hezkuntza-, prestakuntza- eta lan-baliabideak garatzea, bereziki bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonentzat, eta haien beharrak kontuan hartzen dituzten enplegu-politika aktiboak bultzatzea.</p> <p>6. Etxerik gabeko pertsonen beharrak berariaz kontuan hartuko dituzten osasun-zerbitzu eta -egitura soziosanitarioen garapenean aurrera egitea, sistemen arteko deribazio-protokoloak aurreikusiz, besteak beste.</p> <p>7. Bizitegi-bazterketa larriko egoeran edo arriskuan dauden pertsonen diru-sarrerak bermatzeko eta larrialdiko edo larrialdiko laguntzak eskuratzeko aukera erraztea</p>	<p>Gizarte-diagnostikoa eta arreta pertsonalizatuko plana duten pertsonen kopurua eta profila.</p> <p>EAEko Gizarte Zerbitzuen Maparen eta haren eranskinen helburuak betetzea (lurralde-mapak).</p> <p>Baliabide propioak edo partekatuak dituzten 20.000 biztanletik gorako udalen kopurua.</p> <p>Hezkuntzari buruzko 17/2023 Legearen 9. artikuluan jasotako irakaskuntza motaren batera iristen diren pertsonen kopurua eta profila.</p> <p>Enplegarritasunaren diagnostiko pertsonala, enplegurako plan integratu eta pertsonalizatua duten eta Euskal Enplegu Sarearen (EES) prestakuntza-ekintzetan parte hartzen duten pertsonen kopurua eta profila.</p> <p>Politika, zerbitzu eta programetako egokitzapen kopurua eta mota (EES).</p> <p>Dauden eta abian jarritako zerbitzuen eta egituren kopurua eta mota: arreta psikiatrikoko programak kalean, ospitaleko alta, adikzioen arreta, etab. (ikusi gomendioak).</p> <p>Abiarazitako bideratze-protokoloen kopurua eta mota.</p> <p>GZESaren prestazio bakoitzean sartzen diren pertsonen kopurua eta mota, Gizarteratzeko Programa Integratuak eta Pertsonalak barne.</p> <p>Gizarte-larrialdietarako laguntzak eta udal-laguntzak jasotzen dituzten pertsonen kopurua eta mota.</p> <p>Bizikidetzaren alternatibaren arabera pertsona-kopurua (baita gizarte-baliabideak ere).</p>
<p>3. Etxerik gabeko pertsonen parte-hartze soziala, kulturala, sozioekonomikoa eta politikoa bultzatzea.</p>	<p>8. Udalerrian bizi diren etxerik gabeko pertsonen erroldatzea eta administrazio-erregularizazioa erraztea.</p> <p>9. Etxerik gabeko pertsonen ohiko aisialdiko, kulturako eta kiroleko jarduerak eta ekipamenduetarako sarbidea izan dezaten sustatzea, baita gizartearen eta kulturaren parte hartzea ere.</p> <p>10. Etxerik gabeko pertsonen parte-hartze soziala, sozioekonomikoa eta politikoa bultzatzea, bai eta eragiten dieten politiketan, fase guztietan eta beren beharrei erantzuten dieten zerbitzuetan parte hartzea ere.</p>	<p>Pertsona kopurua: erroldatuak (errolda soziala barne); administrazio egoera erregularrean; OTI eskuratzeko aukerarekin.</p> <p>Aisialdiko, kulturako edo kiroleko jardueretan eta ekipamenduetan sartzen diren pertsonen kopurua.</p> <p>Gizartearen parte hartzen duten pertsona kopurua (tipologia arabera)</p> <p>Kultura-sorkuntzako jardueretan parte hartzen duten pertsonen kopurua.</p> <p>Ekimen sozioekonomikoetako pertsona-kopurua. Elkartekide kopurua. Autolaguntzako taldeetako pertsona-kopurua.</p> <p>Elkarrizketa zibileko ekimenetan parte hartu duten pertsonen kopurua: zuzenean parte hartuz; erakunde bidez.</p>

7 JARRAIBIDEAK	20 NEURRI	EBALUAZIO ADIERAZLEAK (ikusi gomendioak)
<p>4. Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen segurtasun pertsonala eta ongizatea bermatzea eta biktimizazioa prebenitzea</p>	<p>11. Etxerik gabeko pertsonen espazio publikorako duten eskubidea bermatzea.</p> <p>12. GZESaren eta segurtasun-ingar eta -kidegoen artean prestakuntza, koordinazio, protokolizazio eta plangintza bateratuko neurriak hartzea, bizitegi-bazterketa larriko egoeran dauden pertsonen segurtasuna bermatzeko eta biktimizazioa prebenitzeko.</p>	<p>Tipoen arabera aplikatutako neurrien kopurua: aurkako arkitektura edo diseinua ezabatzea, udal-ordenantzak eguneratzea, higiene-zerbitzuen sarea.</p> <p>Batera aplikatutako neurrien kopurua, motaren arabera: prestakuntza, koordinazioa, protokolizazioa eta plangintza.</p>
<p>5 Euskadin familiarik ez duten gazteen emantzipazio eta helduarora igarotzeko prozesuetan aguntzea, bai eta zentroen iteera eta altetan ere.</p>	<p>13. Helduarora igarotzeko emantzipazio- eta laguntza-programak indartzea, Euskadin familia-erreferentziarik ez duten gazteei, migratzaileei edo bertakoei zuzenduta.</p> <p>14. Espetxeetako edo aldi baterako gizarte-baliabideetako egresatuei eta ospitaleetan alta emanda dauden pertsonen aukerak eskaintzeko eta laguntzeko koordinazio-prozedurak indartzea.</p>	<p>Plaza eta emantzipazio programen erabiltzaileak gehitzea (GZESren kartera).</p> <p>Plaza eta pertsona gehiago Trapezistak programan.</p> <p>Hautabideak dituzten eta pertsonen eta alternatiben tipologia duten egresatutako / altako pertsonen kopurua, ostatu ematekoak barne.</p>
<p>6. Biztanleria osoa sensibilizatzea bizitegi-bazterketa larriaren fenomenoaz, eta etxerik gabeko pertsonen buruzko gizarte-pertzepzioa aldatzea</p>	<p>15. Etxegabetasunaren arazoaz herritarrak sensibilizatzera bideratutako jarduerak bultzatzea.</p> <p>16. Etxerik gabeko pertsonen pertzepzio soziala eraldatzeko neurriak garatzea, pertsona horiek estigmatizatzen laguntzen duten estereotipo eta aurreiritzien gainean eraginez.</p>	<p>Egindako jardueren kopurua eta mota, xede-biztanleria eta parte-hartzaileen kopurua: sensibilizazio-kanpaina orokorrak eta, estilo- eta prestakuntza-eskuliburuak hedabideetako profesionalekin, etab.</p> <p>Aplikaturako neurri kopurua eta mota: jardunbide egokien gidak, eskuliburuak edo protokoloak, zurrumurruren aurkako ekintzak edo kanpainak, etab.</p>

7 JARRAIBIDEAK	20 NEURRI	EBALUAZIO ADIERAZLEAK (ikusi gomendioak)
<p>7. Genero-ikuspegia eta sektore artekoa kontuan hartzea bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen prebentzioan eta arretan</p>	<p>17. Genero eta ikuspegi intersektoriala indartzea egoitza-bazterketa larria prebenitzeko eta hari heltzeko zerbitzuen diseinuan, plangintzan eta ebaluazioan.</p> <p>18. Berdintasun-planak egin daitezten sustatzea, bai eta egoitza-bazterketa larrian dauden pertsonekin lan egiten duten entitate eta erakundeetan emakume langileen presentzia sustatzea ere, eta egoitza-bazterketa larrian dauden emakumeei laguntzen espezializatutako emakume langileen eta profesionalen presentzia sustatzea.</p> <p>19. Etxerik gabeko emakumeek soilik erabiltzeko baliabide espezializatuak sortzea, baliabide mistoak egokitzea eta egoitza-bazterketa larrian dauden emakumeei zuzendutako programa pilotuak bultzatzea, ostatua beste laguntza batzuekin konbinatuz, emakume horien autonomia eta gizarteratzea, eta, hala badagokio, laneratzea bultzatzeko.</p> <p>20. Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen egoeraren diagnostikoa egitea, orientazio sexuala dela-eta, eta egoera horiek antzemateko eta horiei heltzeko prebentzio-planteamendua egitea.</p>	<p>Sareko baliabide eta zerbitzuen diseinuan eta ebaluazioan etxerik gabeko emakumeek parte hartzeko jardueren kopurua eta mota, eta parte hartzen duten emakumeen kopurua.</p> <p>Aplikaturako neurrien kopurua eta mota: jardunbide egokiei buruzko gidak edo eskuliburuak; egoitza-bazterketa jasateko arrisku handiena duten emakumeei laguntzeko programak; orientazio eta laguntza espezializatua; elkarri laguntzeko taldeak.</p> <p>Berdintasun-planak dituzten erakundeen kopurua eta mota (50 langile baino gutxiagokoak barne).</p> <p>Bazterkeriaren eremuko erakunde eta instituzioetan lan egiten duten emakumeen kopurua.</p> <p>Entitate eta erakundeetan egoitza-bazterketa larrian dauden emakumei laguntzen espezializatutako emakume langileen kopurua.</p> <p>Martxan dauden baliabideen eta erabiltzaileen kopurua eta mota: gaueko ostatu eta harrera zentro bereziak; zentro mistoetako esku-hartzeak.</p> <p>Sustatutako programa pilotuen kopurua eta mota, hauetako bakoitzaren ebaluazioaren arabera eta, hala badagokio, hedatzeko planteamendua.</p> <p>Egindako diagnostikoa eta planteamendua, abian jarritako neurriak eta egoera horretan dagoen esku-hartzea hasi den pertsona-kopurua.</p>

DIAGNOSTIKOA

Bizitegi-bazterketa larria diagnostikatzeko tresnen ebaluazioa egitea, bi urterik behin zenbatzea barne, eta, hala badagokio, testuinguru sozialeko aldaketetara eta aldaketa horiek egoitza-bazterketan eta, bereziki, etxegabetasunean duten intentsitatera egokitzea.

Horrek, besteak beste, honako hauek ekarriko ditu: metodologia kualitatiboa indartzea; diagnostikoaren jomuga diren pertsonen parte-hartze benetakoa eta eraginkorra bultzatzea, metodologia eskuragarriekin; genero-ikuspegia eta sektore artekoa garatzea, eta egoera ezkutuenak agerian uztea, bereziki, emakumei, guraso bakarreko familiei eta sexu-orientazioaren ondorioz bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen eragiten dietenak.

BERRIKUNTZA - TRAKZIO-PROIEKTUAK

Proiektu bakoitzaren jarraipena eta ebaluazioa egiteko, gutxienez, honako eduki hauek hartuko dira kontuan:

- Egindakoaren deskribapena (monitorizazioa).
- Emaizten ebaluazioa, helburu estrategiko (jarraibide) bat edo batzuk lortzeko lagundu duten modua eta maila barne, eta prozesuaren ebaluazioa.
- Egindako ikaskuntza nagusiak eta sistematizatutako praktikak (onak).
- Ezagutzaren transferentziari eta hedatzeari buruzko orientabideak (adopzioa edo egokitzapena).

5. GOMENDIOAK ETA TRAKZIO-PROIEKTUAK

Bizitegi-bazterketa larriaren aurkako II. Estrategia **7 gidalerrotan** egituratzen da, *haien helburu estrategikoei* lotuta, eta **20 neurri horiek**, horiei lotuta eta gomendioetan hedatuta. Bestalde, helburu estrategikoak lortzera bideratutako eta modulatu eta zabal daitezkeen **trakzio-proiektuak** identifikatzen dira, abian daudenak edo aurreikusitakoak. Adierazi den bezala, estrategia dokumentu bizia da, eta jarraibideak, neurri eta gomendioak, planifikazio-prozesu bakoitzaren esparruan errealitatera egokitu, mugatu, zabaldu eta lehenetsi daitezkeen elementuak dira.

5.1. JARRAIBIDEEN ETA NEURRIEN ARABERAKO GOMENDIOAK

1. JARRAIBIDEA. ETXEGABETZEAK PREBENITZEA ETA ETXERIK GABEKO PERTSONEK ETXEBIZITZARAKO ESKUBIDEA EGIKARITZEKO NEURRIAK INDARTZEA

1. neurria. Etxegabetzeak saihesteko neurriak indartzea eta etxebizitza galdu duten pertsona eta familiei beren beharretara egokitutako bizileku-aukera eskaintzea.

Gidaritza: *Etxebizitzaren babes sozialean eskumena duen saila*

Gomendioak

- Informazio-, orientazio-, bitartekaritza- eta trebakuntza-zerbitzuak indartzea (kudeaketa ekonomikoa...), etxebizitza galtzeko arrisku-egoerak prebenitzeko eta horiei aurre egiteko, eta udal- edo eskualde-zerbitzuak bultzatzea, etxegabetzei aurrea hartzeko, goiz detektatzeko eta arreta emateko.
- Laguntza-programak eta gizarte-bitartekotza bultzatzea etxebizitzetan, baztertuta dauden edo baztertuta geratzeko arriskua duten pertsonen gero eta kalte handiagoa egin ez diezaieten; eta laguntza-programak sustatzea, kudeaketa azkarrekoak, ohiko etxebizitzaren errentarientzat, gerora egoera ahulean daudenean.
- Adiskidetze- edo bitartekotza-prozedurak bultzatzea, finantza-entitateekin itunak egitea barne, etxea utzarazteko higieztina okupatzailearen ohiko etxebizitza denean eta zaurgarritasun ekonomikoko egoeran dagoenean.

Gidaritza: *Justizia Administrazioa eta tokiko administrazioak*

- Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorraren eta Euskadiko Udalen Elkartearen (EUDEL) arteko lankidetzaren hitzarmena zabaltzea, familia-etxebizitza botatzean zaurgarritasun berezia duten pertsonen arreta emateko, gizarte- eta etxebizitza-arloko neurriak hartu ahal izateko.
- *Bigarren aukerako mekanismoaren, finantza-kargaren murrizketaren eta giza-arloko beste neurri batzuen uztailaren 28ko 25/2015 Legea ezagutaraztea. Ez da oso ezaguna lege horrek zorrak kitzatzea ahalbidetzen diolako baldintzak betetzen dituenari, eta ordaindu gabeko pasibotik libratzearen onura lortzen du.*

2. neurria. Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen bizileku-aukera egokiak eskaintzea, etxebizitza-politika publikoak proaktiboki kolektibo horri zuzenduz.

Gidaritza: *Etxebizitzaren babes sozialean eskumena duen saila*

Gomendioak

- Etxebizitza bat eskuratzeko eskubide subjektiboa eta etxebizitzako gastuetarako prestazio ekonomikoa garatzea, arreta berezia eskainiz bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen.

- Sustapen publikoko etxebizitzak eskuratzeko prozedurak eta eskakizunak berrikustea, egoera zaugarrienean dauden pertsonen etxebizitza eskuratzeko lehentasuna izan dezaten, eta, hala badagokio, egoitza-bazterketa larrian dauden pertsonentzako kupo espezifikoak ezartzea.
- Etxebizitza sustatu eta erostea, babespeko errentarako, eta zuzkidura bizitokiaren tokiko eta eskualdeko sareak garatzea etxerik gabeko pertsonentzat (etxerik eta etxebizitzarik gabe).
- Gizarte-higiezin agentzien sustapenean esperientzia piloturen bat laguntzea, Hirugarren Sektorre Sozialetik, bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen etxebizitza eskuratzeko arazoak dituztenei ostaturia bilatzen espezializatuta.
- Arkitektura-formula berrietan oinarritutako bizileku-aukerak aztertzen jarraitzea, hala nola auto eraikuntza, errehabilitazio bidezko ostaturia edo edukiontzi bizigarriak, besteak beste.
- Ekainaren 8ko 149/2021 DEKRETUA ezagutza eta ezarpena bultzatze, hutsik dauden etxebizitzetara eta udal etxebizitzaren funtzio soziala betetzeko neurriak buruzkoa, etxebizitza hauek merkatura ateratzeko.
- Aholkularitza zerbitzu edo bulegoetako esperientzia piloturen bat sustatzea, etxebizitza eskuratzeko edo etxebizitza mantentzeko arazoak dituzten pertsonen orientazioa emateko.

Gizarte-zerbitzuetan eskumena duen sailarekin (GZES) lankidetzan.

- Gizarteratzeko zerbitzuak edo taldeak sustatzea etxebizitzaren bidez, laguntza, gizarte eta hezkuntza arloko esku-hartzea eta bitartekaritza barne.
- Etxegabetasun egoera bat hasi berri duten pertsona edo familientzako ordezkari bizitoki azkarreko programa esperimentalak garatzea.
- Intentsitate baxuko esku-hartze soziala duten etxebizitza partekatuen sarea sustatzea.
- Higiezin eta jabeek pertsona zaugarriari egiten dizkieten diskriminazio- edo abusu-jardueretan eragitea.

3. neurria. Gizarte-ekonomiako eta/edo hirugarren gizarte-sektoreko erakundearen parte-hartzea bultzatzea, bizitegi-bazterketa larriko egoeran dauden pertsonentzako bizi-irtenbideak eta bizikidetzak aukera komunitarioak sustatzen eta kudeatzen.

Gidaritza: *Etxebizitzaren gizarte-babesean eskumena duen saila eta EHSSko erakundeak*

Gomendioak

- Hirugarren sektore sozialeko erakundeak etxebizitzak esleitzea bultzatzea, bai eta erakunde horiekin hitzarmenak sinatzea ere, bizitegi-bazterketa larrian edo arriskuan dauden pertsonentzako zuzkidura-bizitokiak sustatzeko.
- Hirugarren sektore sozialeko erakundeek etxebizitza hornitzeko egiten duten lana indartzea, alokairuko etxebizitza-poltsak kudeatzen dituzten eta eskuragarria den etxebizitzaren kudeaketa integrarean espezializatzen diren higiezin sozialak sortzea edo indartzea bultzatuz.
- Hirugarren gizarte-sektoreko erakundeetatik komunitate-bizikidetzarako alternatibak bultzatzea eta sostengatzea egoitza-bazterketa larrian dauden edo arriskuan dauden gazteentzat, hainbat ereduarekin, belaunaldien artekoak barne.

2. JARRAIBIDEA. GIZARTE-ZERBITZUEN, ENPLEGUAREN, OSASUNAREN ETA DIRU-SARREREN BERMEAREN SISTEMAK EGOKITZEA EGOITZA-BAZTERKETA LARRIAN DAUDEN PERTSONEN BEHARRIZANETARA

4. neurria. GZESk egoitza-bazterketa larriko egoeran dauden pertsonen emandako arreta pertsonalizatzen eta deszentralizatzen aurrera egitea

Gidaritza: *Administrazio Publikoetako gizarte-zerbitzuetan eskumena duten sailak, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean aurreikusitako eskumen-banaketaren arabera*

Gomendioak

- Gizarte Zerbitzuen Maparen hedapena pixkanaka amaitzea, komunitatean lehen eta bigarren mailako arreta artikulatzea eta gizarte-bazterkeria egoeran edo arriskuan dauden pertsonentzako baliabideen lurralde-banaketa egokia azpimarratuz, EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoko (2023-2026) irizpideekin bat.
- GZESko eguneko eta gaueko ostatu eta harrera zentro guztiek partekatutako esku-hartze eredia bultzatzea, bizi-kalitatearen, arriskuen eta kalteen murrizketaren, pertsonalizazioaren eta autodeterminazioaren printzipio komunetan oinarritutako esku-hartzea bermatzeko.
- Egoitza-zentroz bestelako bizikidetzak-alternatibak sortzea, desinstituzionalizatzeko eta komunitatean bizimodu independentea sustatzeko prozesuetan aurrera egiteko.
- Erkidegoko ereduaren funtsezko dimentsioetan profesionalen etengabeko hobekuntza eta prestakuntza sustatzea, arreta pertsonalizatzeko -eta, beraz, malgutzeko, osotzeko, jarraitzeko eta artikulatzeko - eta hurbiltasunean, izaera prebentiboan eta parte-hartzailean aurrera eginez.
- Erreferentziako profesionalaren irudia bultzatzea, bereziki kasu konplexuetan, GZESn eta beste sistema batzuekin arreta hobeto artikulatzeko, kasua koordinatuz, etxerik gabeko pertsonen mugikortasunerako alternatibak bilatuz, halakorik gertatzen edo planteatzen denean.
- Kanean esku hartzeko eta etxerik gabeko pertsonentzako gizarte- eta hezkuntza-arloko esku-hartzerako programen garapena indartzea, esperimentalki, eta lurralde-mapetan egitea, lehen mailako arretaren baliabide propio gisa.
- Etxerik gabeko pertsonentzako gizarte-mentoriako programak bultzatzea, bai eta pareen eta "esperientziaren arabera adituak" diren pertsonen esku-hartzeak bultzatzea ere, horiek zabalduz eta trebakuntza-ekintzak bultzatuz, egoitza-bazterketa larriari dauden edo egon diren esperientzia eta ezagutza aprobetxatzeko.
- Kasuak modu intentsiboan kudeatzeko programak bultzatzea, bereziki etxerik ez duten gazteei, emakumei edo buruko gaixotasuna dutenei begira.
- Laguntza emozionaleko eta gizarte- eta hezkuntza-arloko esku-hartze eta esku-hartze psikohezitzaileko prestazioak indartzea, GZEStik baztertuta dauden pertsonen arreta-sareko baliabide guztietan.
- Ikuspegi praktikotik nahiz kontzeptualetik, etxerik gabeko pertsonen elikadura-, ondasun-depositu- eta higiene-beharrei erantzuteko zerbitzuak berritzea eta hobetzea, sarbidea erraztuz eta alferrikako joan-etorriak saihestuz.
- Konpainia- animalien presentziaren gaineko baliabideetan aplikatzen den araudia berrikustea, hartara ez dadin beharrik gabe mugatu pertsonen beren maskotekin batera egon ahal izatea; aldi berean, errespetatu egiten da eremu honetan aplikatu beharreko arau guztiek planteatzen duten berme-sare konplexua.

5. neurria. Bereziki bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonentzako prestakuntza-baliabideak eta baliabide soziolaboralak garatzea, eta haien beharrak kontuan hartzen dituzten enplegu-politika aktiboak bultzatzea.

Gidaritza: Euskal Enplegu Sarea (EES), Enpleguari buruzko abenduaren 21eko 15/2023 Legean aurreikusitakoaren arabera, eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemari buruzko 12/2008 Legean aurreikusitakoaren arabera.

Gomendioak

- Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen beren beharretara egokitutako prestakuntza-baliabideak eskuratzeko bidea errazteko neurriak bultzatzea.
- Lanerako baliabideak (GZES), enplegu-zentro bereziak, laneratzeko enpresak eta enplegu lagundurako programak eskuratzeko errazten duten neurriak bultzatzea.
- Kasuen kudeaketa partekatuko ereduak bultzatzea, horien bidez gizareratze- eta laneratzeko ibilbide mistoak planifikatu ahal izateko erreferentzialtasun partekatuko ereduetatik abiatuta. Ereduok egokiak izan behar dute bizitegi-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden pertsonentzat (EES+GZES).
- Diru-sarrerak bermatzeko errenta jasotzeko “gizarte-baliabideetan” bizi diren pertsonen aukerak eta horiek ukatzeko arrazoiak argitzea.

6. neurria. Etxerik gabeko pertsonen beharrak berariaz kontuan hartuko dituzten osasun-zerbitzu eta -egitura soziosanitarioen garapenean aurrera egitea, sistemen arteko deribazio-protokoloak aurreikusiz, besteak beste.

Gidaritza: Euskal Osasun Sistema, GZESrekin elkarlanean eremu soziosanitarioan

Gomendioak

- Baliabide sanitario eta soziosanitarioetan (+GZES) sartzeko eta egoteko baldintzak osasun-arazo puntual edo kronikoak dituzten etxerik gabeko pertsonen behar espezifikoetara egokitzea.
- Etxerik gabeko pertsonentzako arreta psikiatrikoko programak indartzea eta zabaltzea, esperimenez abiatuta.
- Tratamendu asertibo komunitarioko programak garatzea, buru-nahaste larria duten etxerik gabeko pertsonentzat bereziki.
- Etxerik gabeko pertsonen behar dituzten tratamendu farmakologikoetara iristeko neurriak garatzea.
- ERDU adikzioen arloko trakzio-proiektu gisa bultzatzen jarraitzea eta baliabide soziosanitario gisa sistematizatzeko ebaluatzea, sistema bakoitzaren erantzukizuna argituz.
- Ospitaleko alta-programak indartzea, sistema bakoitzak programa horien barruko edo horiei lotutako baliabide soziosanitarioen gainean duen erantzukizuna argituz.
- Sartzeko baldintzak ez betetzeagatik saretik kanpo dauden osasun mentaleko eta/edo adikzioetako arazoak dituzten pertsonen erantzuteko egoera eta alternatibak aztertzea,.

7. neurria. Bizitegi-bazterketa larriko egoeran edo arriskuan dauden pertsoneri Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren prestazioak eskuratzen laguntzea

Gidaritza: Diru-sarrerak bermatzeko eskumena duen saila + gizarte-zerbitzuetan eskumena duen saila (gizarte-larrialdietarako laguntzak).

Gomendioak

- Programak edo zerbitzuak bultzatzea, egoitza-bazterketa larrian dauden pertsonen diru-sarrerak bermatzeko errenta (DBE) eta dagozkien gainerako prestazio ekonomikoak eskura ditzaten.
- Diru-sarrerak bermatzeko errentaren onuradunek izenpetutako gizarteratzeko programa integratuak eta pertsonalak bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen behar espezifikoetara egokitzea sustatzea.

3. JARRAIBIDEA. ETXERIK GABEKO PERTSONEN PARTE-HARTZE EKONOMIKOA, SOZIALA, POLITIKOA ETA KULTURALA BULTZATZEA

8. neurria. Udalerrian bizi diren etxerik gabeko pertsonen erroldatzea eta administrazio-erregularizazioa erraztea.

Gidaritza: Toki-erakundeak, Espainiako Gobernuaren Ordezkaritza eta Osasun Saila (OTI)

Gomendioak

- Egoitza-bazterketa larrian dauden pertsonen erroldatze-prozesuak sinplifikatzea eta arintzea, baita erroldatze sozialaren bidez ere, eta abusuzko jokabideetan eragitea erroldatzeari dagokionez (egoitzarik gabeko erroldatzea, alokairua igotzea...).
- Etxerik ez duten pertsoneri, etorkinei eta egoitza-baimenik ez dutenei Atzerritartasun Araudian erreformak egiten laguntzea, adibidez, prestakuntzaren ondoriozko errotzeari dagokionez.
- Etxerik gabeko pertsoneri osasun-txartel indibiduala eskuratzeko erraztasunak ematea.

9. neurria. Etxerik gabeko pertsoneri kultura-, aisia- eta kirol-jarduera eta - ekipamendu arruntak eskuratzen laguntzea, bai eta gizartean eta kulturaren parte hartzen laguntzea ere.

Gidaritza: AAPP - Gizarte-zerbitzuetan, kulturaren eta kirolaren eskumena duten sailak

Gomendioak

- Etxerik gabeko pertsoneri aisialdi- eta kultura-jarduerak (museoak, ikuskizunak, kultura-etxeak, etab.) egiten laguntzeko berariazko programak garatzea, eta kultura-sorkuntzan parte hartzea.
- Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsoneri aisialdi- eta kultura-jarduerak edo kirol-ekipamendu publikoak eskuratzea eragozten dieten faktoreak (ekonomikoak, sozialak edo bestelakoak) identifikatzea eta haietan eragitea, bai eta legezko bizilekurik ez duten pertsonen kirol-jardueretan federazioak izan ditzakeen murrizketak aztertzea eta horiei aurre egitea ere.
- Etxerik gabeko pertsonen parte-hartze soziala sustatzea, baliabide eta ekipamendu komunitarioak lotuko dituzten programa espezifiko bidez, hala nola konektore komunitarioak bultzatzea.
- Aisiako, kulturako eta kiroleko jardunbide egokiak zabaltzea, eta sektore horretako esperientziak eta lan- eta arreta-eredu inklusiboak sistematizatzea, transferitzea eta eskalatzea.

10. neurria. Etxerik gabeko pertsonen parte-hartze politikoa bultzatzea, bai eta eragiten dieten politiketan, fase guztietan eta beren beharrei erantzuten dieten zerbitzuetan parte hartzea ere.

Gidaritza: AAPP, EHSSko erakundeak eta Elkarrizketa Zibilerako Mahaiak

Gomendioak

- Etxerik gabeko pertsonen gogoeta egiteko eta erabaki politikoak hartzeko prozesuetan parte hartzea sustatzeko kanpainak eta jarduerak bultzatzea, zuzenean eta EHSSko erakundeen bitartez.
- Bizitegi-bazterketa egoera larrian dauden pertsonen asoziazionismoa eta autolaguntzako talde espezifikoak bultzatzea, bai eta haien alde lan egiten duten erakundeetan parte hartzea ere.
- Etxerik gabeko pertsonen beren fase guztietan (elkarrizketa zibila) eragiten dieten politika publikoetan parte hartzea bermatuko duten mekanismoak ezartzea, diagnostikoa eta ebaluazioa barne, bai zuzenean, bai EHSSko erakundeen bitartez.

4. JARRAIBIDEA. BIZITEGI-BAZTERKETA LARRIAN DAUDEN PERTSONEN SEGURTASUNA ETA ONGIZATEA BERMATZEA, ETA BIKTIMA BIHUR DAITEZEN PREBENITZEA

11. neurria. Etxerik gabeko pertsonen espazio publikorako duten eskubidea bermatzea.

Gidaritza: Toki-erakundeak

Gomendioak

- Kontrako arkitektura edo diseinuaren problematikari heltzea, etxegabekotasun-egoeran dauden pertsonen katean estali edo babesturiko espazioetan lo egitea edo babestea eragozten dietenak.
- Herritarren elkarbizitzarako eta espazio publikoaren erabilerarako udal-ordenantzak eguneratzea, etxerik gabeko pertsonen beharrak eta baldintzak kontuan har ditzaten.
- Eraikin eta espazio publikoetan edo bide publikoan zerbitzu irisgarrien sare publikoa aurreikustea eta planifikatzea (bainu publikoak, dutexak, kontsignak...), eta etxerik gabeko pertsonen eguneroko hiru otordu bermatzea.

12. neurria. GZESaren eta segurtasun-indar eta -kidegoen artean prestakuntza, koordinazio, protokolizazio eta plangintza bateraturako neurriak hartzea, bizitegi-bazterketa larriko egoeran dauden pertsonen segurtasuna bermatzeko eta biktimizazioa prebenitzeko.

Gidaritza: AAPP - Gizarte-zerbitzuetan eta segurtasunean eskumena duten sailak

Gomendioak

- GZESren, segurtasun-kidegoen eta EHSSko erakundeen arteko lankidetzaren protokoloak ezartzea etxerik gabeko pertsonen biktimizazio-egoerak prebenitzeko.
- Etxerik gabeko pertsona bati eraso egiten zaionean administrazioak eman behar duen erantzuna eta biktimei eskaini behar zaien arreta arautzen dituzten protokoloak berrikustea, etxerik gabeko pertsonen egindako erasoaren salaketetan laguntzeko neurriak barne.
- Etxerik gabeko pertsonentzako eta kaleko baliabideetan erasoak zaintzeko eta prebenitzeko sistemak indartzea, etxerik gabeko pertsonen telealarma-sistema bat izateko aukera aztertuz, eraso edo segurtasunik eza gertatuz gero aktibatuz.
- Etxerik gabeko pertsonen aurkako gorroto eta aporofobia delituak prebenitzeko, identifikatzeko, salatuz eta ikusarazteko beste neurri batzuk diseinatzea eta abian jartzea.

5. JARRAIBIDEA. EUSKADIN FAMILIA-ERREFERENTZIARIK EZ DUTEN GAZTEAK EMANTZIPATZEKO ETA HELDUEN BIZITZARA IGAROTZEKO PROZESUAK LAGUNTZEA, ETA ZENTROETAKO IRTEERA ETA ALTA PROZESUAK

13. neurria. Familiako erreferentziarik ez duten gazteei zuzendutako helduarora igarotzeko laguntza-programak indartzea.

Gidaritza: GZES - Foru Aldundiak (1. gomendioa) + Eusko Jaurlaritza (2. gomendioa).

Gomendioak

- Emantzipazio-programa eta -zentroen eskaintza zabaltzea gazte egresatuentzat edo babes-sistemaren eraginpean egongo direnentzat, Gizarte Segurantzaren Prestazio eta Zerbitzuen Zorroari buruzko urriaren 6ko 155/2015 Dekretuan aurreikusitakoaren arabera, esku-hartzea 19 urte eta erditik gora hedatzeko aukera aztertuz.
- Familia laguntza sarerik ez duten gazteei helduarora igarotzeko laguntza-programak finkatzea eta zabaltzea, hala nola, gazte-politikak eta migrazioak, bizikidetzaren alternatibak, gizarte-laguntzako eta bitartekotzako prestazioak barne hartzen dituztenak, bai eta enplegarritasuna hobetzeko baliabideak ere eta lan-prestakuntza eta -bitartekaritza.
- Mentoretza eta babes komunitarioko programak bultzatzea, bereziki gazteei, bertakoei edo migratzaileei zuzenduta, Euskadin familiarik ez dutenak.

14. neurria. Zentroetako egresatuei edo ospitaleko alta jasotzen dutenei laguntzeko koordinazio-prozedurak indartzea

Gidaritza: Etxebizitzaren babes sozialean eskumenak dituen saila (1), GZES (2), GZES-Osasun eskumenak dituen saila (3)

Gomendioak

- Erantzun koordinatua bermatuko duten protokoloak diseinatzea, aplikatzea eta ebaluatzea (osasun-sistema, haurrak eta nerabeak babesteko sarea, espetxe-eremua), zentroetatik irteten direnek bizileku-aukera eta laguntza egokiak izan ditzaten
- Ikastetxeetatik komunitatera doazen pertsonentzako gizarte-laguntzako zerbitzuak, programak edo esku-hartzeak garatzea.
- Suspertzeko programa soziosanitarioak bultzatzea ospitale batean alta emanda dauden eta/edo gaixotasun bat sendatzen ari diren etxerik gabeko pertsonentzat, medikuaren aginduen esparruan.

6. JARRAIBIDEA. BIZTANLEAK SENTSIBILIZATZEA BIZITEGI-BAZTERKETAREN FENOMENOAZ, ETA GIZARTE-PERTZEPZIOA ALDATZEA EGP-EI BURUZ

15. neurria. Herritarrak etxegabetasunaren arazoaz modu egonkorrean (aldizkakoa) sentsibilizatzerako bideratutako jarduerak bultzatzea.

Gidaritza: Administrazio Publikoetako gizarte-zerbitzuetan eskumena duten sailak, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean aurreikusitako eskumen-banaketaaren arabera.

Gomendioak

- Bizitegi-bazterketa larria prebenitzeko eta hari heltzeko politikei buruzko herritarrak sentsibilizatzeako kanpainak egitea - ikuspegia zabalduz, gehienetan etxegabetasunean zentratzen baita - hainbat administrazioetatik egindako ahalegin publikoa ikusaraziz, bai eta baliabideen itzulera ekonomiko eta soziala eta horien onura indibidual eta sozialak ere.

- Sentsibilizazio-jarduera espezifikoak bultzatzea xede-kolektiboekin: ikastetxeetako ikasle eta irakasleak, osasun-profesionalak, segurtasun-kidegoetako profesionalak, komunikabideak, etab.
- Estilo-eskuliburuak egitea eta komunikabideetako profesionalentzat prestakuntza-jarduerak egitea, etxerik gabeko pertsonen inguruko estereotipoak ezabatzen eta kontakizun hobea ezartzen laguntzeko (bizi-istorioak transmititzea, mezu positiboak indartzea, eta abar), EHSSko erakundeen parte-hartzearekin.
- Euskal Autonomia Erkidegoko hezkuntza-curriculumean bizitegi-bazterketa larriari buruzko edukiak sartzea, bereziki bigarren hezkuntzan, eta, betiere, irakasleak aurretik prestatzea, sentsibilizazio-jarduerak bideratzeko.

16. neurria. Etxerik gabeko pertsonen gaineko pertzepzio soziala eraldatzeko neurriak garatzea, kolektibo hori estigmatizatzen laguntzen duten estereotipo eta aurreiritzietan eraginez.

Gidaritza: *Administrazio Publikoetako gizarte-zerbitzuetan eskumena duten sailak, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean aurreikusitako eskumen-banaketaren arabera.*

Gomendioak

- Jardunbide egokiei buruzko gidak, protokoloak edo eskuliburuak garatzea, bizilagunek errazago onar ditzaten etxerik gabeko pertsoneri arreta emateko zentro eta programak ezartzea eta zentro horien eta eskualde bakoitzeko auzo- eta komunitate-elkarteen arteko lankidetzak egituratzeari dagokionez.
- Zurrumurruen aurkako kanpainak edo ekintzak bultzatzea, aldian aldikoak eta iraunkorrak, bereziki etxerik gabeko pertsonen bizi-baldintzetan eta bizitegi-bazterketaren fenomenoan zentratzen direnak.

7. JARRAIBIDEA. GENERO-IKUSPEGIA ETA INTERSEKZIONALA KONTUAN HARTZEA BIZITEGI-BAZTERKETA LARRIAN DAUDEN PERTSONEI AURREA HARTZEKO ETA ARRETA EMATEKO

17. neurria. Genero-ikuspegia eta sektore artekoa indartzea egoitza-bazterketa larria prebenitzeko eta hari heltzeko zerbitzuen plangintzan.

Gidaritza: *Administrazio Publikoetako gizarte-zerbitzuetan eskumena duten sailak, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean aurreikusitako eskumen-banaketaren arabera.*

Gomendioak

- Kontaketetan eta, oro har, bizitegi-bazterketa larriaren diagnostikoan genero-ikuspegia eta sektore artekoa indartzea, baita etxebizitza desegokiak ere.
- Etxerik gabeko emakumeen parte-hartzea bultzatzea, egoitza-bazterketa larriari dauden pertsoneri arreta emateko sareko baliabide eta zerbitzuen diseinuan eta ebaluazioan.
- Jardunbide egokiei buruzko gidak edo eskuliburuak egitea, etxerik gabeko pertsonentzako baliabideetan genero-ikuspegia txertatzeko.
- Egoitza-bazterketa larriagoa izateko arrisku handiagoa izan dezaketen emakumeei laguntzeko programak zabaltzea: gau eta egunez zaintzaile diren emakumeak, prostituzioan aritzen diren emakumeak edo gizarte-egoera zaurgarrian eta bizitzeko beste aukerarik ez duten emakumeak.
- Etxebizitza-bazterkeria larria duten emakumeentzako orientazio- eta laguntza-prozesuetan espezializatzea sustatzea.
- Bizitegi-bazterketa larri edo sozial larriari dauden emakumeen arteko elkarlaguntzako taldeak sortzea sustatzea.

18. neurria. Etxebizitza-bazterketa larrian dauden pertsonekin lan egiten duten erakunde eta erakundeetan berdintasun-planak eta emakume langileen presentzia sustatzea.

Gidaritza: *Administrazio Publikoetako gizarte-zerbitzuetan eskumena duten sailak, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean aurreikusitako eskumen-banaketaren arabera.*

Gomendioak

- Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonekin lan egiten duten entitate eta erakunde guztietan berdintasun-planak sustatzea, bai profesionalen bai erabiltzaileen berdintasuna bermatzeko.
- Bizitegi-bazterketa larrian dauden emakumeentzako orientazio- eta laguntza-prozesuetan espezializatutako profesionalen presentzia bermatzea, bai eta emakume horientzako baliabide espezifikoetan emakumezkoen presentzia ere.

19. neurria. Etxerik gabeko emakumeek bakarrik erabiltzeko baliabide espezializatuak sortzea

Gidaritza: *Administrazio Publikoetako gizarte-zerbitzuetan eskumena duten sailak, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean aurreikusitako eskumen-banaketaren arabera*

Gomendioak

- Etxerik gabeko emakumeentzako ekipamendu eta programa espezifikoak garatzea, batez ere gaueko ostatu- eta harrera-zentroei dagokienez.
- Zentro mistoetan, etxerik gabeko emakumeak artatzeko berariaz diseinatutako gune, programa eta esku-hartzeak sortzea, honako hauek berma ditzaten: espazio lagunkoiagoak eta atseginoagoak; seguru senti daitezten babes-espazioak, eta beren pribatutasuna eta intimitatea bermaturik izan dezaten; emakumeentzako oinarrizko higiene-baliabideak eta - ekipamenduak; beren premietara egokitutako esku-hartze indibidualak; eta behar espezifikotzat jotzen dituzten funtzionamendu-arauak.

20. neurria. Etxebizitza-bazterkeria larriko egoeran dauden emakumeei zuzendutako programa pilotuak bultzatzea, ostatua eta beste laguntza batzuk konbinatuz autonomia eta gizarteratzea eta, hala badagokio, laneratzea bultzatzeko.

Gidaritza: *Administrazio Publikoetako gizarte-zerbitzuetan eskumena duten sailak, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legean aurreikusitako eskumen-banaketaren arabera.*

Gomendioak

- Bizitokia, emakumeentzako berariazko ostatu- eta etxebizitza-aukerak eta biztanleria osoari zuzendutakoak konbinatzen dituzten ekipamenduak eta programa pilotuak diseinatzea, abian jartzea, ebaluatzea eta, hala badagokio, hedatzea, egoitza-bazterketa larrian dauden emakumeen autonomiarako eta gizarteratzeko beste laguntza batzuekin eta, hala badagokio, laneratzeko beste laguntza batzuekin.
- Kudeaketa-aginduak edo bestelako mekanismoak ezartzeko aukera aztertzea, egoitza-bazterketa larriko egoeran dauden eta erabiltzaile-kopuru nahikoa duten emakumeentzat baliabide espezifikoak martxan jartzea errazteko. Prozesu hori zorroaren ebaluazioarekin egituratuko da.

5.2. TRAKZIO-PROIEKTUAK

Aurreikusitako edo abian diren proiektuak dira, eta:

- egoitza-bazterketa larria prebenitzea, abordatzea, murriztea edo desagerraraztea dute helburu.
- estrategiaren xede, printzipio eta ikuspegiarekin koherenteak dira eta haren jarraibideekin bat dator.
- bere ikuspegian eta helburu estrategikoetan aurrerapen garrantzitsuak sortzeko eta arreta-eredua printzipioen arabera eraldatzeko gaitasun dute.

Jarraian, proiektu bakoitzaren enuntziatua edo izenburua, azken arduraduna eta edukiari buruzko deskribapen labur bat jasotzen dira, eta jarraipen-fitxen bidez zabalduko da. 35 proiektu sartu dira, strategiaren indarraldian zerrenda luzatu badaiteke ere. Sail, Erakunde edo EHSS arduradunaren arabera antolatu dira.

Gizarte Zerbitzuen Mapa hedatzea: lehen eta bigarren mailako arretaren eta etxerik gabeko pertsonentzako baliabideen lurralde-banaketaren arteko artikulazioa hobetzea

Eusko Jaurlaritza. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila

Bazterkeria jasaten duten pertsonen arreta emateko sarea hedatzen eta deskonzentratzen aurrera egin nahi da, lurraldean duten banaketa hobetuz eta 50.000 biztanletik gorako udalerrietan duten kontzentrazioa murriztuz. Era berean, GZESen lehen eta bigarren mailako arretaren eta horren eta beste sistema eta politika batzuen arteko artikulazioa hobetu nahi da, bereziki etxebizitzarena. Prozesu horrek GZESen Zorroaren ebaluazioarekin interakzioan jardungo du, eta zenbait kudeaketa-aukeraren analisia barne hartuko du, hala nola zerbitzu mankomunatuak sustatzea, kudeaketa-gomendioak eta beste batzuk.

Euskal harrera-eredua hedatzea

Eusko Jaurlaritza. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila

Euskal harrera-eredua osatzen duten hainbat jarduera, batzuk hasiak eta beste batzuk diseinu-fasean, bultzatu, sistematizatu, ebaluatu eta hedatu nahi dira. Eta hori guztia kulturarteko ikuspegiarekin, ez kultura aniztasun ez asimilazioarekin, bizikidetzaren sustatu eta artikulatzea bilatzen duena, ez bizikidetzaren soila, euskal gizarte gero eta anitzago, abegikorrago eta inklusiboago baten baitan.

Harrera Programa eta Harreragune, Aholku Sarea eta Biltzen programa pilotua, Trapezistak, Loturak eta Mentoria Urretxindorra, eta Berriz, Tolosa eta Oñatiko baliabideak dira harrera eta babes sistema osatzen dutenak.

Euskadin familia-laguntzarako sarerik ez duten gazteak helduarora igarotzean laguntzeko Trapezistak programa zabaltzea

Eusko Jaurlaritza. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila

COVID-19aren pandemiaren eragin sozialari erantzuteko abiarazi zen programa pilotua izan da gero, eta egitura-programa gisa sendotzen ari da. Horrek esan nahi du, besteak beste, Araban programa bultzatzea; konfinamenduan etxerik gabeko pertsonak hartzeko babeslekuak ixtean abian jarritako programatik zetozen pertsonen sarrera ematea; programaren gaineko erantzukizun publikoa zabaltzea eta 2021-2027ko Europako Gizarte Funtsaren (EGIF+) programa operatiboan sartzea.

ERDU – Adikzioetan hurbileko esku-hartze soziosanitarioa

Eusko Jaurlaritza. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila

Programa COVID-19aren pandemiari erantzuteko aktibatuta da, eta arretarako unitate mugikor espezializatuak ditu, behar duten baliabideetara joaten direnak, beren lanaren osagarri den eta osasun-sistemekin eta gizarte-zerbitzuekin koordinatuta dagoen adikzioen arreta eskaintzeko. Programa sendotzen ari da eta 3 unitate/ekipo mugikor ditu Bizkaian, 1 Gipuzkoan eta 1 Araban, bakoitzak hiru profesional ditu (medikuntza, psikologia klinikoa eta hezkuntza edo gizarte lana).

Presoei laguntza integrala emateko sistema–Aukerak

Aukerak - Gizarteratzearen Euskal Agentzia

Aukerak-ek, euskal espetxeetan dauden pertsonak gizarteratzeaz eta laneratzeaz arduratzen den erakunde publikoak, ekintza estrategiko gisa planteatzen du lan-orientazioko eta -bitartekotzako sistema espezializatu bat garatzea, pertsonekin lan egingo duena espetxean sartzen direnetik kartzelatik atera arte pertsonalizatutako laneratze-ibilbideetan oinarrituta, enplegu-zerbitzuetara bideratzea barne. Prebentzio-neurriak justifikatzen du neurri hori estrategian sartzea.

Dokumentuen zaurgarritasunari buruzko proiektuaren garapena

Eusko Jaurlaritza. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila

Gizarte-berrikuntzako proiektua, Hirugarren Sektore Sozialeko erakundeek eta haien profesionalak lagunduta, dokumentu urrakortasun egoeran edo arriskuan dauden pertsonen, METAPOSTAN antolatutako dokumentu pertsonalei esker, gizarteratzeko prozesua nola erraztu dezaketen ulertzeko. Diagnostikoa hiru fasetan eginez hasten da: ulertzea, arakatzea eta aztertzea. Metapostaren bidez dokumentuen kudeaketa hobetzeko sistema bat sortu nahi da, prototipo bat aztertuz.

Lanbideko arreta-eredu berria

Eusko Jaurlaritza. Lan eta Enplegu Saila

Lanbiden arreta-eredu berria ezartzen ari da, triajea aplikatuta, inklusiorako esku-hartzearen lehentasunak ezartzeko, pertsonak ardatz hartuta eta integratuta. Gainera, zerbitzuen eta prestazioen eskuragarritasuna hobetzeak aurreikusten du, besteak beste, DBErako sarbidea sinplifikatzea eta bide telematikoa bat artikulatzea, IMV-DBE eskariei laguntzeko KZgune zerbitzu berri bat abian jartzea, administrazio-egoera irregularrean dauden pertsonen identifikazio elektronikoa, IMV-DBE ebazpenak hizkuntza argira egokitzea eta Tokiko Enplegu Bulegoetan teleinterpretazio zerbitzua ezartzea.

Gizarteratzeko eta laneratze ibilbide mistoen proiektu esperimentalak

Eusko Jaurlaritza. Lan eta Enplegu Saila

Gizarteratzeko V. Planaren esparruan, ibilbide mistoetan laguntzeko proiektu esperimentalak aktibatuta dira gizarte- eta lan-bazterketako egoeran dauden pertsonentzat, sektore arteko arreta koordinatua edo hainbat sistemaren arteko sarea eskaintzeko. Helburu horrekin, ibilbide mistoetan hainbat akonpainamendu-mota esperimentatzen ari dira proiektu pilotuen bidez, ebaluazioa egin ondoren emaitza onak lortu, errepikatu, orokortu edo Euskadi osora hedatzeko. Lanbidek eta Sailak bultzatuta, titulartasun publikoa eta pribatua eta itundua duten hainbat eragile eta erakunderekin elkarlanean egiten dira, hainbat lurralde-eremutan eta sistema desberdinetatik: Enplegua, Gizarte Zerbitzuak, Etxebizitza, Osasuna, Hezkuntza.

Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren prestazioen eskuragarritasuna sustatzea

Eusko Jaurlaritza. Lan eta Enplegu Saila

Bazterkeria egoeran dauden pertsonen Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren (DSBES) prestazioak errazago jasotzeko prozesua da. EHSSrekin elkarlanean garatutako proiektuaren helburua da bazterkeria egoeran dauden pertsonen Diru Sarrerak Bermatzeko Sarearen esparruan jasotzeko eskubidea duten prestazioei *non take up* portzentajea murriztea.

Babes-sistematik datozen gazteei diru-sarrerak bermatzeko errenta eskuratzeko araudia

Eusko Jaurlaritza. Lan eta Enplegu Saila

Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren 14/2022 Legeak aurreikusten duenez, adingabeak babesteko sistemaren pean edo arau-hausle adingabeei gizarte eta hezkuntza arreta eskaintzeko sistemaren pean egon diren edo bizitza independenterako prestatzeko programetan parte hartu duten pertsonen Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta jaso ahal izango dute 18 urtetik aurrera.

Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala garatzeko espazio soziohabitazionala sustatzea

*Eusko Jaurlaritza. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila
Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila*

Jarduera honek espazio soziohabitazionala bultzatu nahi du eta bere lehen zehaztapena gizarte- eta etxebizitza-politikari eta gizarte- eta bizileku-espazioari buruzko oinarrien dokumentua izango da. Dokumentuak sistema bakoitzaren eta partekatuen zereginak ezarriko ditu etxebizitzaren gizarte-politika bultzatzeko, eta horretarako, etxebizitza-eskubidearen erabilera eta gizarteratzearen alde egingo du, lankidetzan autonomia izanda.

Etxebizitzaren prestazio ekonomikoa hedatzea

Eusko Jaurlaritza. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila

Etxebizitzako gastuetarako prestazio ekonomikoa modu subsidiarioan ematen zaie etxebizitza egoki bat eskuratzeko eskubide subjektiboa aitortuta dutenei, baldin eta administrazio publikoek ezin badiete esleitu, edo, bestela, esleipena behar ez dutenei, alokairua ordaintzeko laguntza nahikoa delako etxebizitza baten beharra asetzeko. Prestazioak Lanbideak kudeatzen duen etxebizitzako gastuetarako prestazio osagarria ordeztzeko asmoa du, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentarako baldintzak betetzen dituzten pertsonak etxebizitzako prestazio ekonomikoa bat jasotzen jarraitu ahal izango dutela ziurtatuz eta horren jarduera-eremua antzeko egoeran dauden baina diru-sarrerak bermatzeko errenta jasotzen ez duten pertsonari zabalduz.

Alokabizi: Euskadiko etxebizitza eredu berria eta alokairu zerbitzu publikoa

Eusko Jaurlaritza. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila

Alokabizi Etxebizitza, Lurzoru eta Arkitektura Zuzendaritzak eta Alokabidek Eusko Jaurlaritzaren Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren esparruan bultzatutako proiektua da. Euskadiko bizitegi-birgaitzearen eta eraikuntzaren sektorea eraldatzea du helburu, alokairu sozialeko etxebizitza babestuen eredu berri baten bidez, pertsonen zerbitzuan eta ongizatean oinarrituta.

Alokabidek EAEko hiru lurralde historikoetan kudeatzen dituen etxebizitza-parkeetako errentariei banakako gizarte- eta hezkuntza-laguntza ematea

Eusko Jaurlaritza. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila

Proiektuak banakako gizarte- eta hezkuntza-laguntza eskaintzen du, pertsona horiei errentamenduan dauden bitartean beren autonomia pertsonala sustatzeko eta indartzeko tresna egokiak emateko, kontratu-betebeharrak ez betetzeak ekar ditzakeen ondorioak prebenitzeko eta minimizatzen.

Etxebizitza egokituak BIDEGINTZARI lagatzea ETXEBIZITZA proiektua garatzeko

Eusko Jaurlaritza. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila

Proiektua, batez ere, adingabeko seme-alabak ardurapean dituzten emakumei zuzenduta dago, beren egoera, testuingurua, generoa eta jatorria direla-eta, pobrezia eta bazterketa arazoak dituzten emakumei. Bidegintza kooperatibak garatu edo kudeatutako programetan parte hartzen duten pertsonak dira. Bilbon kokatutako ostatuak igarotze-baliabidetzat hartzen dira, familia-helburuak lortu edo etxebizitza egonkor bat eskuratu arte.

Etxebizitza parke publikoan elkarbizitza sustatzeko bitartekaritza komunitarioaren zerbitzua

Eusko Jaurlaritza. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila

Zerbitzuak Alokabidek kudeatzen duen alokairu sozialeko etxebizitzaren parke publikoan -gehienak, auzokideen eta bizilagunen komunitateetan- sortzen diren gatazketan bitartekaritzaren bidez esku hartu nahi du, elkarbizitza baketsu eta positiboko giroa sortzeko, entzute aktiboko, lankidetzako eta enpatiatiko balioak sustatuz, komunitatean giro pertsonala eta bizikidetasun-giroa hobetzeko. Proiektua parke publiko osoan eta 16.000 elkarbizitza unitate baino gehiagotan ezarriko da. Parkean bizi diren pertsonen profilak eskubide eta betebeharrak berdinetan integratzeko prozesu egokiak landuko dira, ikuspegi esanguratsu batetik. Eta zaugarritasun bereziko pertsonekin lotutako gatazkaren bat antzemanez gero, sentsibilizazio- eta kontzientziazio-ekintzak egingo dira tolerantziari, jokabide baztertertzailerak agerikotzeari eta gizarte-bazterketaren arrazoien pertzepzioa aldatzeari buruz.

Bazterketa larrian dauden pertsonentzako prebentzio soziosanitarioko jarduerak koordinatzea
Eusko Jaurlaritza. Osasun Saila. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila

Proiektu hau Euskadiko Arreta Soziosanitarioko Estrategiaren (EASSE) Prebentzio Soziosanitarioaren arloan kokatzen da, eta bere ekintzen artean aurreikusten du “prebentzio soziosanitarioaren arloko politikak eta jarduerak koordinatzea”, besteak beste, genero-indarkeria, etxegabetasuna eta bizitegi-bazterketa edo pobrezia eta gizarte-bazterketaren arriskua barne.

Gizarte-bazterketa egoeran edo arriskuan dauden emakumeen, erakunde publikoen eta hirugarren sektoreko erakundeen arteko ezagutza eta topaketa trukatzeko laborategia
Arabako Foru Aldundia. Gizarte Politiken Saila

Bazterketa eragiten duten kausen kronifikazioa egiaztatu ondoren, Arabako Foru Aldundiak laborategiko proiektu pilotu bat abiarazi du, gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden Arabako landa-eremuko emakumeen, erakunde publikoen eta hirugarren sektoreko entitateen artean ezagutza trukatzeko. Proiektu horren bidez, bazterketa egoeran dauden emakumeek beren ezagutza eta bizipenak gizarte-eragileei eta integratuta dauden komunitateari transferitzen parte har dezaten sustatuko da, eta aitortpenerako beste estatus sozial bat emanez.

Eskualdeko Laguntza Zerbitzua garatzea Lurraldeko eskualde guztietarako
Gipuzkoako Foru Aldundia. Zainketa eta Gizarte Politiketako Saila

Ingurune irekiko gizarte eta hezkuntzako esku-hartze programa bat da, Gipuzkoako eskualdeetan bizi diren gizarte bazterkeria egoeran dauden pertsonen laguntzeko. Eskualdeko erreferentziako udalerrietan kalean dauden pertsonen eta gizarte zerbitzuen sistemaren arteko “zubi” programa da.

Oinarrian Habitat hedatzea
Gipuzkoako Foru Aldundia. Zainketa eta Gizarte Politiketako Saila

Gizarteratzeko egoitza-zerbitzuen foru-katalogoarekin bat egiten duen laguntza-programa alternatiboa da. *Housing First* ereduaren funtsezko oinarri batzuetan oinarritzen da. Funtsean, etxebizitza ardatz duen ikuspegiari lehentasuna ematea etxegabetasuna lantzean.

Zarautz-Oinarrian. Urola Kosta eskualdean gizarteratzeko gizarte-zerbitzuetan integratutako arreta-eredua.
Gipuzkoako Foru Aldundia. Zainketa eta Gizarte Politiketako Saila

Arreta integratutako eredu hori sustatzeko, Zarautzeko Udalaren eta Gipuzkoako Foru Aldundiko Zainketa eta Gizarte Politiketako Sailaren arteko jarduera-protokolo bat onartu da, gizarteratzeko komunitate-arretako zerbitzuak abian jartzeko. lankidetzan eta modu integratuan kudeatutakoak,

Errondo Gure Etxea Arreta Integratuko Zentroa
Gipuzkoako Foru Aldundia. Zainketa eta Gizarte Politiketako Saila

Sailak eta San Juan de Dios Ospitaleak Arreta Integratuko Zentro hau jarri dute abian Donostian gizarte-bazterkeria egoeran dauden pertsonentzat, bizilekurik ez dutenentzat eta arreta soziosanitarioaren beharra dutenentzat. Helburua biztanle horiei ematen zaien arreta hobetzea da, bizi-kalitateari, babesari eta kalteen murrizketari dagokienez, bai eta zerbitzuen eta biztanle horiei ematen zaien arretaren egungo partzialtasuna gainditzea ere.

Kota 0 proiektua
Bizkaiko Foru Aldundia. Enplegu, Gizarte Kohesio eta Berdintasun Saila

Eskakizun txikiaren printzipioan oinarrituta, gaur egun laguntza dibertsifikatuak eskaintzen dizkie muturreko gizarte-bazterketako egoeran dauden eta egoitza-oinarriko inklusio-prozesuei eusteko moduan ez dauden 60 pertsonari. Ostatu- eta/edo ostatu-eskaintza barne hartzen du, eta emakumeentzako berariazko gailu bat du. Zerbitzu bereizgarrietako bat, Hegani-Hegalak, bere zehaztapenetako bat da.

Habitat Bizkaia proiektua

Bizkaiko Foru Aldundia. Enplegu, Gizarte Kohesio eta Berdintasun Saila

Proiektuak *Housing First* eredua berreratzen du 2020an aurkeztutako ebaluaziotik, eta Foru Aldundiaren arreta-eredura egokitzen du. Gaur egun, zazpi gizarte-erakunde ari dira garatzen foru programa hau, zortzi zerbitzuren bidez, eta 30 etxebizitza daude proiektuan.

Asistentzia soziosanitarioko zerbitzua Elejabarriko aterpetxean

Bizkaiko Foru Aldundia eta Aurrerantz Gizarte Ekimeneko Kooperatiba Elkarte

Arreta soziosanitarioko zerbitzua, ospitaletik alta eman ondoren susperraldiko osasun-zainketak behar dituzten etxerik gabeko pertsonentzat. Zerbitzu medikoak, erizaintzakoak eta gizarte-lanekoak barne hartzen ditu.

Apiriku. Arriskuan edo/eta gizarte-bazterketan dauden pertsonentzako eguneko arreta zerbitzua

Bilbaoko Udala.

Elejabarriko udal-aterpetxean kokatuta dagoen harremanetarako eta atsedenerako gunea da. Arrisku edota gizarte-bazterketa larriko egoerako pertsonak hartzen ditu, udaleko gizarte-zerbitzuek eta/edo ingurune irekian gizarte eta hezkuntzako esku-hartze taldeek ezagutzen dituztenak. Kanean, aterpetxeetan edo egokiak ez diren lekuetan egiten dute lo, eta, besteak beste, ez dute sare sozialik, ez trebetasun maila handirik, ez diru-sarrerarik eta laguntza sozialik ere, substantziak kontsumitzen dituzte edo ez dute behar bezalako dokumentaziorik. Bere helburuen artean daude: a) elikadura eta higienezko oinarrizko premiak asetzea eta laguntza emozionala ematea erabiltzaileei egunez, b) laguntza pertsonaleko prozesuak eta gizarteratze banakako prozesuetan aurrera egitea erraztuko duen esku-hartze soziohezitzaile eta psikosoziala bultzatzea; c) erabiltzaileei informatzea zer eskubide dituzten eta zer gizarte-baliabide eskura ditzaketen, eta haien egoera normalizatzeko kudeaketak egitera bideratzea.

Urgentziako tutoretzapeko etxebizitza, guraso bakareko familientzat Zurbaranbarri

Bilbaoko Udala. Gizarte Ekintza Arloa

Bilboko Udal Etxebizitzen, Bilboko Udaleko Gizarte Ekintza Sailaren eta Sartu Gaztaroaren proiektua da, eta honako hauen etxebizitza- eta gizarte-beharrak asetzea du helburu: gizarte-egoera oso zaugarrian dauden adingabeak dituzten familiak; etxegabetzeak pairatu dituztenak; eta, baliabide ekonomiko, administratibo edo trebetasun faltagatik, etxebizitza bat eskuratzeko aukerarik ez dutenak. 24 plazako tutoretzapeko egoitza bat eta tutoretzapeko 20 etxebizitzako sarea ditu. Familiak berriro autonomoak izan arte luzatzen da, eta dagozkien GZESko udal baliabide guztiak jartzen ditu haien eskura.

Hurbil intentsitate handiko ekipoa

Gasteizko Udala

Gizarte-lan, gizarte-hezkuntza eta psikologiako profesionalek osatutako taldea da, eta berehala eta aurreiritzirik gabe eskaintzen die ostatu hartzeko leku egonkor bat beharra duten pertsonen. Bazterkeria-egoera onartuta baliabide bat emateko itzarote-zerrendan dauden bitartean, taldea prest dago planteatzen zaizkien beharrei erantzuteko: aldi baterako ostatua, antolaketa ekonomikoa, dokumentuen izapideak, osasun-kudeaketak, denbora okupatzeko laguntza antolatua, prestakuntza, aisialdiaren antolaketa, etab. Kale-egoeran daudenentzat, hala nahi izanez gero, hezkuntza-bikoteek pertsonak eskatzen dizkien zereginak egiten dituzte: dokumentazioa lortzea, osasun-hitzorduak, familia-harremanak, zerbitzu publikoetarako sarbidea, besteak beste.

Bizitegi programa

Donostiako Udala. Gizarte Ekintza Zuzendaritza

Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen ostatu emateko laguntza ekonomikoak eskaintzen ditu.

HESTIA eguneko zentro berria

Donostiako Udala. Gizarte Ekintza Zuzendaritza

Gizarte-bazterkeria jasaten duten pertsonentzako eguneko zentro berri horrek aukera emango du egoitza-bazterkeria larria duten pertsonen zuzendutako informazio-, bitartekaritza-, bitartekotza- eta

gizarte- eta hezkuntza-arloko zein arlo psikosozialeko esku-hartze zerbitzuak zabaldu eta hobetzeko.

Etixerik gabeko pertsonen bizi-kalitatea eta autonomia pertsonala eta soziala hobetzea du helburu, eta, ahal den neurrian, gizartetik baztertuta dauden pertsonen egoera arintzea. Egunero egoten da irekita, asteburuetan eta jaiegunetan barne. Hiru jarduketa-eremu ditu: lokala bera, kalea eta komunitate-espazioak.

Aurkigune aktibazio soziokomunitarioko zentroak

Bizitegi eta Zubietxe elkarteak

Zentroek gizarteratzeko beste aukera bat proposatzen dute, baina ez du enpleguan zentralitatea jartzen. Helburua da pertsonak laguntza ekonomikoa jasotzeko eskubidea izateaz gain, gizarteratzeko ibilbide bat eraikitzea, pertsonalki garatzeko eta komunitateari balio emateko, inguruko pertsonen eta taldeen beharrak asetzen dituzten ez-merkatuko jarduerak eginez. Horrela, eginkizun sozialki aktiboa hartzen dute, egotzitakoak bestelakoa eta askotan ordezkatua. Uribarri, Errekalde Berri eta La Peña (Bilbo) auzoetako programa pilotua hainbat ingurune komunitarioetara eraman daiteke.

Nomada jaialdia etxerik gabeko pertsonentzat

Emaús Gizarte Fundazioa taldea

Etxerik gabeko eta/edo gizarte-bazterkeria egoeran dauden pertsonak eta horientzat egindako jaialdi inklusiboa da. Komunitatearen parte-hartzea sustatzen duten jarduerak osatzen dute, eta programa eraikitzeko prozesua aktibazio inklusiborako estrategia izatea bilatzen dute. *C'est Pas de Lux* jaialdian (<http://cest-pasduluxe.fr/> oinarritzen da, Frantzia era publiko-pribatua sustatua hainbat motatako erakundeek, Emaús Frantzia barne: erakunde sozialak, industria sortzailea, merkataritza-erakundeak, udalak, ministerioak... Donostialderako proposamena da, berriz ere errepikagarria, eta kulturaren izaera eraldatzailean jartzen du arreta, gizartean esku hartzeko estrategia gisa. Horren berezitasuna da bazterkeria handiko pertsonen parte-hartze sozial eta kultural eraginkorra sustatzea eta herritarrek arazo horren inguruan kontzientzia aktiboa izatea.

“Emakumetasunez” etxebizitza-proiektua

Pertsonalde Elkartea

Etxebizitza baliabide propio eta pribatuekin kudeatzen da, eta adingabeak ardurapean dituzten emakume etorkinei etxebizitza eskuratzeko aukera ematen die, arrazoi desberdinengatik (baliabide ekonomiko eskasak, aurreko etxebizitzatik irteera edo lana galtzea) ezin izan dutelako bizileku irisgarri edo duin bat aurkitu. Etxebizitzaren jasangarritasunaz arduratzen dira eta, baliabide ekonomikoak badituzte, alokairuaren eta horniduren kontraprestazio ekonomikoa beren gain hartzen dute, baliabide ekonomikoen arabera.

Hostel Borobiltzen proiektua

Bizitegi elkarteak

Etxerik gabeko emakumeentzako gune eskusiboa da (ostatu malgua behar duten etorkinak, unibertsitateko ikasleak, turistak...), eta ostatu-irtenbide bat eta Errekalde auzoko dinamikan integratutako emakumeen ahalduntze-jarduerak eta bizipenak garatzeko lokal bat konbinatzen ditu. Baliabideak 50 pertsonarentzako lekua du, eta gizarteratzearen, genero-ikuspegiaren, intersektionalaren eta komunitate-dinamikaren printzipioetan oinarritzen da. Era berean, pertsonak indartzeko bizikidetz-espazio normalizatu bat, gune seguru eta eroso bat eta auzoko emakumeei irekitako gune bat da, erkidegoaren prestakuntza-gunea eta kultura-dinamizazioa.

Etxerik gabeko emakumeentzako gizarte- eta hezkuntza-laguntza duen bizikidetz-aukera

Goiztiri Elkartea

Ezkerraldeko etxerik gabeko 5-6 emakumeentzako etxebizitza da, eta ohiko bizilekua izango dute bertan; erroldatu eta bizileku autonomo gisa funtzionatuko dute. Helburua da egonkortasuna ematea eta gizarte- eta hezkuntza-laguntza ematea, alderdi pertsonalean, sanitarioan, komunitarioan eta soziolaboralean lan eginez, gizarteratze-prozesua indartzeko.

6. PLANGINTZA, GOBERNANTZA, JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA

Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritza

Estrategiaren lidergoa, bultzada eta koordinazioa gizarte-zerbitzuen arloan eskumenak dituen Eusko Jaurlaritzako Zuzendaritzak eta Sailak hartuko dute bere gain. Funtsean, eginkizun hauek izango ditu:

- Estrategia eta bere hedapena gidatu, bultzatu eta koordinatzea, gainerako euskal administrazio publikoen eta hirugarren sektore sozialaren laguntzarekin.
- Estrategiaren Jarraipen Batzordea eratzea eta dinamizatzea, sailen artean eta erakundeen artean. Horretarako, urteko lan-plan bat eta bileren kronograma bat ezarriko dira, eta funtzionamendurako behar diren baliabide teknikoak bermatuko dira.
- Estrategiaren jarraipena, ebaluazioa eta eguneratzea egitea, batzordearekin batera. Horretarako, 2025eko tarteko jarraipen-txostena eta 2028ko azken ebaluazio-txostena egingo ditu, eta behar bezala eguneratuko du agente-koadroa.
- Estrategia horren esparruan dagozkion ikerketa- eta analisi-lanak bultzatzea, saileko estatistika-organoaren eta, hala badagokio, gizarte-zerbitzuen behatokiaren eta hirugarren sektore sozialaren laguntza izanik.
- Bere eskumenei dagozkien estrategia honetako proiektuak bultzatzea.

Plangintza estrategikoa

Estrategia horren berritasun bat da EAEko, lurralde historikoko eta tokiko planetara zabaltzea, dagokion erakundearen eremu geografikoaren arabera.

Horrela, Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiek eta, gutxienez, 50.000 biztanletik gorako sei udalek Bizitegi-bazterketa Larriaren aurkako II. Estrategiari lotutako jarduera-plan espezifiko izatea espero da. Bestalde, GZESko bazterte-sareko baliabideak hedatzean, EAEko Gizarte Zerbitzuen Mapan eta lurralde historiko bakoitzeko eranskinetan aurreikusitakoa beteko da. Mapa horiek dagokion diputazioak eta lurralde historikoko udalek edo toki-erakundeek parte hartzen duten lurralde-mahaietatik egingo dira.

Esan bezala, plangintza estrategikoa(k):

- Ikuspegi laukoitzarekin bat etorritik, sailartekoa izango da, eta, hala badagokio, erakunde artekoa, aipatutako eskubide guztiak betetzeko, betiere erakunde bakoitzaren eskumenen eta lurraldearen barruan.
- Egoitza-bazterketa larria prebenitzea, hari heltzea eta murriztea izango du ardatz, bai eta etxegabetasun-egoerak desagerraraztea ere, bereziki “kaleko” egoerak.
- Bat etorritik da gomendatutako helburu orokorrekin, jarraibideekin eta neurriekin, eta lurralde bakoitzaren errealitatera egokituko dira, lurralde horretako bizitegi-bazterketa larriko egoeren diagnostikoan oinarrituta, eta, hala badagokio, trakzio-proiektu berriak sartuko dira.
- Aurreikusitako jarduerak egiteko egutegia, arduradunak eta aurrekontua ezarriko ditu, eta erakunde bakoitzak bere eskumenen arabera esleituko du.

Estrategiaren Jarraipen Batzordea

Urtean bi aldiz bilduko da gutxienez, eta izaera aktiboa, dinamikoa eta parte-hartzailea izango du. Haren eginkizunak strategiaren jarraipena, ebaluazioa eta eguneratzea izango dira –jarduera-planak eta bultzatutako trakzio-proiektuak ezagututa–, ezagutza partekatua sortzeko eta ebidentziak eta ikasitakoak erakunde bakoitzak bere eskumen-esparruan egiten dituen politiken plangintzara helarazteko. Halaber, egoitza-bazterketa larriari buruzko jardunaldi autonomikoen diseinuan eta antolaketan parte hartuko du, bai eta gai espezifikoetara heltzeko beharrezkotzat jotzen diren dinamika, tresna edo espazio guztien sustapenean ere.

Batzordekideak honako hauek izango dira: a) Eusko Jaurlaritzan etxebizitza, diru-sarreraren bermea, enplegua, gizarte zerbitzuak eta osasuna gaietan eskumenak dituzten sail bakoitzaren ordezkari bana; b) foru aldundi bakoitzaren ordezkari bana; c) EUDELen ordezkari hiru pertsona; d) hirugarren sektore sozialaren ordezkari hiru pertsona. Esparru akademikoko edo ezagutza-zentroetako pertsonen parte-hartze puntuala izan dezake.

Txostenak eta aginte-koadroa

Jarraipen-txostenak (2026ko lehen seihilekoa, 2025eko datuekin) honako hauek jasoko ditu:

- Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen kopuruari, profilari eta beharrei buruz eskura dauden datuak eta horiei erantzuteko eskura dauden baliabideak eguneratzea.
- Lurralde-plangintzako maila desberdinetan (EAE, Lurralde Historikoa eta Tokikoa) neurri eta proiektu eragileak hedatzeari buruzko informazioa.

Ebaluazio-txostenak (2029ko lehen seihilekoa, 2028ko datuekin), gainera, estrategiak bizitegi-bazterketa larrian (helburu estrategikoetan eta ikuspegi egindako aurrerapenak) eta arreta-ereduak (printzipioekin lotutako aurrerapenak eta ikuspegi laukoitza) duten eraginaren balorazioa jasoko du.

Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak eguneraturik edukiko du aginte-koadroa, Euskadiko bizitegi-bazterketa larriaren arazoaren bilakaera baloratzeko aukera ematen duten adierazleekin. Horrez gain, politika publikoen hedapena eta eragina neurtu eta ebaluatuko du, politika horien benetako garapena eta bigarren estrategia honetan aurreikusitakoa kontuan hartuta.

Informazioa biltzeko eta aztertzeko diagnostikoa eta tresnak

Bizitegi-bazterketa diagnostikoaren berrikuspenaren esparruan, bizitegi-egoera larrian dauden pertsonen bi urteko kontaktak eguneratuko dira, Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak sustatuta, udalekin, foru-aldundiekin eta EHSSko erakundeekin lankidetzan.

Horrez gain, Euskadiko bizitegi-bazterketa larriko egoeren kuantifikazioa eta ezaugarriak hobetuko lituzketen eragiketa estatistikoan azterketa egingo da, bai eta kolektibo horri zuzendutako baliabideen identifikazioa ere. Zehazki, honako hauek aztertuko dira:

- EUSTATen Bizi Baldintzen Inkesta.
- Etxebizitzaren Beharren eta Eskariaren Inkesta, Etxebizitzaren Euskal Behatokiarena.
- Pobreziaren eta Gizarte Desberdintasunen Inkesta (GGDI), Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren estatistika-organo espezifikoarena.
- EUSTATen Etxerik Gabeko Pertsonen buruzko Inkesta (EPSH).
- Gizarte Zerbitzuen Eskariaren Estatistika / Gizarte Beharren Inkesta (EDSS-ENS), Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren berariazko estatistika-organoarena.
- EUSTATen etxerik gabeko pertsonentzako baliabideen estatistika.
- Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren estatistika-organo espezifikoaren gizarte-zerbitzuen eta gizarte-ekintzaren estatistika.
- Etxebizitzaren Euskal Behatokiaren Alokairu Merkatuaren Estatistika.
- Eusko Jaurlaritzako Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak bultzatutako GZESen prestazio eta zerbitzuen zorroari buruzko oinarriko datuak biltzea.

Erabiltzaileen parte-hartzea estrategiaren jarraipenean eta ebaluazioan

Gizarte-zerbitzuetan eskumena duen zuzendaritzak, EHSSko erakundeekin lankidetzan, lan-programa bat bultzatuko du, erabiltzaileek beren egoerari eta beharrei buruz duten ikuspegia jasotzeko, bai eta bizitegi-bazterketa larriarekin lotutako baliabideak eta politikak egokitzeari buruzkoa ere, strategiaren jarraipen- eta ebaluazio-prozesuen esparruan.

Ikerketa- eta analisi-jarduera espezifikoak

Eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Behatokiak eta Hirugarren Sektore Sozialaren Euskal Behatokiak, Etxebizitzaren Euskal Behatokiarekin lankidetzan, kuantifikazioarekin eta karakterizazioarekin lotutako prestakuntza-, ikerketa- eta analisi-jarduera espezifikoak, bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen, haien beharrei eta haien egoerari aurrea hartzeko eta heltzeko baliabideei buruzko informazioa aztertuz. Gizarte-zerbitzuetan eskumena duen zuzendaritzak berrikuntza bultzatzen jarraituko du, bai eta praktikak identifikatzen eta trukatzeko ere Estatuan eta Europan. Horrez gain, Euskadiko Egoitza Bazterketari buruzko bi urtez behingo Jardunaldia antolatuko du, hausnarketarako eta jardunbide egokiak trukatzeko foro egonkorra izan dadin, behatokien eta strategiaren jarraipena egiteko batzordearen laguntzarekin.